

Şen, B. (2021). Atatürk'ün yaverleri ve yaverlerinin anıları kapsamında Atatürk'ün duygusal zekâsına kısmi bir bakış – disiplinlerarası sosyal hizmet. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 48-78.

DERLEME / REVIEW

Başvuru Tarihi: 15/02/2021

Kabul Tarihi: 21/06/2021

ATATÜRK'ÜN YAVERLERİ VE YAVERLERİNİN ANILARI KAPSAMINDA ATATÜRK'ÜN DUYGUSAL ZEKÂSINA KISMİ BİR BAKIŞ – DİSİPLİNLERARASI SOSYAL HİZMET

Atatürk's Aides and a Partial Overview of Atatürk's Emotional Intelligence Within the Scope of Atatürk's Aides Memories - Interdisciplinary Social Work

Bülent ŞEN*

*Doç. Dr., Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, bulent.sen@avrasya.edu.tr

 0000-0003-1752-1876

ÖZ

Tarihe mal olmuş büyük şahsiyetler her yönüyle tanınmalı ve tanıtılmalıdır. Yazılı kaynaklar yanında bu büyük şahsiyetlerin yakınında bulunan ve onların duygu, düşünce ve davranışlarına bizzat şahit olan kişilerin de anılarından faydalanmak gerekir. Bu makalede Atatürk'ün yaverleri hakkında kısa bir bilgi ile muhteşem duygusal zekâsına yaverlerinin anılarından kısmi bir bakış amaçlanmıştır. Disiplinlerarası ve bütüncül bakış açısına sahip bir meslek olan sosyal hizmet ve sosyal hizmet uzmanları bu makaleden tarih ve psikoloji (duygusal zekâ) boyutları ile faydalanabilirler. Sosyal hizmet uzmanları makalede belirtilen duygusal zekâ bileşenleri tanımlamaları ve örneklerini mesleki müdahalelerine uyarlayabilirler.

Anahtar Kelimeler: ATATÜRK, yaver, duygusal zekâ, sosyal hizmet, disiplinlerarası.

ABSTRACT

Great historical figures should be known and introduced from all sides. In addition to written sources, it is necessary to benefit from the memories of those who are close to these great personalities and who personally witnessed these great personalities feelings, thoughts and behaviors. In this article, a brief information about Atatürk's aides and a partial overview of their memories of Atatürk's great emotional intelligence is aimed. Social Work is a profession with an interdisciplinary and holistic perspective. Social workers can benefit from this article with its history and psychology (emotional intelligence) dimensions. Social workers can adapt emotional intelligence components and examples to their professional intervention.

Keywords: ATATÜRK, aide, emotional intelligence, social work, interdisciplinary.

GİRİŞ

Her insan hayatının bir bölümünde kendi gücünü aşan sorunlarla karşılaşmış ve kendisini ümitsizlik duygusu içinde bulmuştur. Sosyal hizmet bütüncül bakış açısı, disiplinlerarası çalışma tecrübesi ve bilgi birikimiyle zor durumda olan birey, grup, topluluk ve toplumun yanında olan bir meslektir. Sosyal hizmet önleyici, koruyucu ve sorunlara çözüm bulan paradigmasıyla 21. Yüz Yılın yeni sorunlarını da çözebilecek; toplumlar ve insanlık için fırsata dönüştürebilecek bir meslektir. Bu vizyonu gerçekleştirmede sosyal hizmet uzmanlarının güvenebileceği en önemli araçlardan birisi duygusal zekâdır. Tarih bilimi sosyal hizmet mesleğinin kullandığı bir bilim dalıdır. Duygusal zekâ tarihsel şahsiyetlerin biyografilerinden de öğrenilebilir. Tarihin en çalkantılı döneminde ve Türk toplumunun varoluş mücadelesinde toplumun içinden çıkmış ve onu en iyi şekilde analiz ederek; toplumla beraber, onda farkındalık oluşturup güçlendirerek hayat kalitesini artıran Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK sosyal hizmet uzmanlarına da duygusal zekâsı ile iyi bir örnektir.

Sosyal Hizmet mesleğinin etkilendiği tarih bilimi, toplumu olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen ve iz bırakan olayları araştırmaktadır. Bu olaylar hem yazılı hem de sözlü kaynaklardan incelenebilir. Yazılı ve görsel kaynaklar her türlü resmî belge ve kayıttan oluşmakta ve doğrudan belge niteliğini taşımaktadır. Ancak bu doğrudan kaynaklar özellikle tarihi büyük şahsiyetleri tanımada ve gelecek nesillere tanıtmada zaman zaman yetersiz kalmaktadır. Bunun için tarihi olaylar gerçekleşirken bu büyük şahsiyetlerin yanında olan ve olaylara tanıklık eden kişilerin anıları eğer birinci ağızdan kaydedilebilirse çok değerli bir dolaylı kaynak vazifesi görebilmektedir.

Atatürk Türk tarihinin çok değerli şahsiyetlerinden biridir. Yakın tarihimizin en önemli şahsiyetlerinden biri, askeri deha, diplomat ve devlet adamıdır. Atatürk'ün yaptıkları ve kişilik özellikleri hakkında yerli ve yabancı tarihçi ve yazarlar binlerce eser vermiştir. Ancak Atatürk'ün kişisel özelliklerinin duygusal zekâ penceresinden değerlendirildiği eser sayısı henüz istenildiği seviyede değildir. Duygusal zekâ özellikle son 30 yılda öne çıkarılmış bir kavram olup bilişsel zekâ kadar önemli olduğu ve büyük başarılarında bilişsel zekâyı tamamladığı gibi birçok alanda daha da öne çıktığı savunulmaktadır.

Gardner zekâyı; “günün koşullarına ve gereklerine uyum sağlamak için her insanda var olan kendisine özgü yetenek ve beceri bütünü; bireyin kendi kültüründe veya evrensel kültürde değerli bulunan bir ürün üretebilme kapasitesi, problemlerine etkili ve kalıcı çözümler bulabilme becerisi, gelecekte ortaya çıkma potansiyeli olan sorunları keşfedebilme ve önleyici-koruyucu tedbirleri alabilme yeteneği” olarak tanımlamıştır (Gardner, 2004, s.17).

En kısa şekliyle duygusal zekâyı, duyguların ve aklın birlikte kullanımı ve değerleri olan olgun bir birey olma yolculuğu olarak tanımlayabiliriz. Daha geniş bir tanımlama yapılmak istenirse, Bar-On'un duygusal zekâ tanımını kullanabiliriz; “bireyin hem kendisinin hem de başkalarının o an yaşadığı

duygularını fark edip onları en doğru bir şekilde değerlendirebilmesinde, bu şekilde ulaştığı bilgiyi, kendi düşünce ve davranışlarında kullanarak karşısındaki kişilerle olumlu ve yapıcı ilişkiler kurabilmesinde, çevresinden gelen talep ve baskılar ile etkin bir biçimde baş edebilmesinde bireye destek olan, bireysel, duygusal, sosyal yetkinlik ve beceri dizinidir” (Bar-On, 2006, s. 13).

Duygusal zekâyı Goleman’ın iş yaşamını dikkate alarak yaptığı şekilde tanımlarsak; “bireyin kendisini harekete geçirebilmesi, olumsuz gelişmelere karşın yoluna devam edebilmesi, dürtülerini içinde bulunduğu anda kontrol ederek tatmini erteleyebilmesi, içinde bulunduğu ruh hâlini olumlu yönde düzenleyebilmesi, yaşadığı sıkıntıların etkin olarak düşünmesini engellemesine izin vermemesi, karşısındakilerle empati kurabilmesi ve gelecek için umut beslemesi” olarak değerlendirebiliriz (Goleman, 1998, s. 50-51; Şen, 2007, s. 98).

Yaver; Farsça kökenli bir sözcük olup, ilk anlamı yardımcı olmak, hizmet ettiği kişiye uyum sağlamaktır. Günümüzdeki anlamı, “Devlet yöneticileri ya da üst düzey komutanların yanında bulunan ve onların emir ve buyruklarını yazmakla, gereğinde onları ilgili yerlere iletmekle görevli subay” şeklindedir (TDK, 2005, s. 2148).

Atatürk’ün yaverlerinin, makalenin ilerleyen bölümlerinde de görüleceği üzere, Atatürk’ün her rütbe ve görevinde ona inanan, karşılıksız sevgi ve muhabbetle ve derin bir saygıyla görevlerini yerine getiren bilgili, becerikli ve duygusal zekâları yüksek subaylar olduğu görülmektedir. Atatürk’ü iyi tanıdıkları, ne istediğini iyi anladıkları ve onun yanında kendilerini daha da geliştirmiş oldukları görülmektedir. Atatürk de yaverlerini iyi yetiştirmiş, etkili bir iletişim ve eğitimle etrafında onlarla bir güven çemberi kurmuştur. Yaverlerin de birbiri ile etkili bir takım çalışması içinde oldukları görülmektedir. Atatürk’ün de askerlik yaşantısı esnasında fahri bir yaverliği bulunmaktadır.

Mustafa Kemal Paşanın Fahri Yaverliği

Mustafa Kemal Paşa Suriye Cephesi’nde 2. Ordu Komutanı olarak görev yaptığı esnada Yıldırım Orduları Grup Komutanı General Von Falkenhayn’nın gerçeklerden uzak, sorumsuz davranışlarını Harbiye Nezaretine rapor ettikten sonra İstanbul’a dönmüş ve iki ay sonra, Harbiye Nazırı Enver Paşa’nın, Alman Batı cephelerini Veliâht Vahdeddin’le birlikte ziyaret önerisini hem Veliâhttı hem de Almanları daha yakından tanımak amacıyla memnuniyetle kabul etmiştir (Irmak, 1984, s. 20).

Almanya gezisinde, Almanya İmparatoru onun elini “Siz Anafartalar’ı yapmış olan Mustafa Kemal değil misiniz?” diye sıkılmış ve verdiği yemekte General Ludendorff’a Atatürk’ü işaret ederek yanındaki ile konuşarak Ona ve fikirlerine verdiği önemi göstermiştir (Irmak, 1984, s. 20).

Mustafa Kemal Paşa Suriye cephesinde İngiliz birliklerinin taarruzunu 7. Ordu Kumandanı olarak önceden aldığı tedbirlerle durdurmayı başararak kayıp vermeden ordusuna geri çekilmeyi

tamamlatması sonrası Veliht, bu başarısı nedeniyle ve Mustafa Kemal Paşa'yı Almanya gezisinden dolayı tanımış olduğu için padişah olur olmaz Onu kendisinin fahri yaveri yapmıştı (Bozok, 1985, s. 190).

Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıkıp Erzurum Kongresi'ni topladıktan sonra padişahın Onun niyetlerinden kuşulanması sonrası 3. Ordu Müfettişliğinden alındığını öğrenmesi neticesinde 8 Temmuz 1919 akşamı Harbiye Nezaretine ve Padişaha telgraf çekerek 3. Ordu Müfettişliğinden ve çok severek yaptığı askerlik mesleğinden ayrıldığını bildirdi. Böylece 1902'de başladığı subaylık ve generallik hayatını 17 yıl sonra ve 9,5 ay süren padişahın fahri yaverliği görevini de bırakmış bulunuyordu (Bayur, 1997, s. 297).

ATATÜRK'ÜN YAVERLERİ

Atatürk'ün yaverlerini Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet sonrası olarak incelemek mümkündür.

Savaş ve Cumhuriyet öncesi yaverleri; Cevat Abbas (Gürer) Bey, Şükrü (Tezer) Bey, Salih (Bozok) Bey, Muzaffer (Kılıç) Bey ve Yaver olmamakla birlikte silah arkadaşı olarak Atatürk'ün ölümüne kadar yanından ayrılmayan (Asaf) Ali Kılıç olarak sayabiliriz.

Savaş sonrası ve Cumhuriyet dönemi yaverleri; Rüşühi (Savaşçı) Bey, Mahmut Celalettin (Üner) Bey, Sami (Yanardağ) Bey, Ahmet Naşit (Mengü) Bey, Cevdet (Tolgay) Bey ve Şükrü (Özer) Bey olarak sayabiliriz.

ATATÜRK'ÜN SAVAŞ VE CUMHURİYET ÖNCESİ YAVERLERİ

CEVAT ABBAS (GÜRER) BEY

Cevat Abbas Bey, 1887'de bugün Sırbistan sınırları içerisinde olan Niş'de doğmuştur. 1905 yılında Harp Okulu'na girmiş, 1908 yılında Piyade Teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. 16 Nisan 1915'te Anafartalar Grubunda Mustafa Kemal'in emrine girmiştir. Edirne, Diyarbakır, Suriye Cephesinde Onun yaverliğini yapmıştır. Mondros Mütarekesi sonrası birlikte İstanbul'a dönerek Ulusal Kurtuluş planları yapılırken Onun yanında yaveri olarak görev yapmıştır. Mustafa Kemal Paşanın Anadolu'ya geçme düşüncesi olduğunda Kocaeli bölgesinden bir geçiş planı hazırlamış ve Onun korunması için küçük silahlı müfrezeler oluşturmuş, ancak sonradan Samsun'a görevli olarak gidilmiştir.

Bandırma Vapuru gemi kadrosunu Cevat Bey oluşturmuş ve Mustafa Kemal Paşa, Cevat Abbas'a Amasya Genelgesi'ni dikte ettirmiştir. Erzurum'da Paşa'nın askerlikten istifası sonrası Cevat Abbas Bey de askerlikten istifa etmiş ve Paşayı bir an bile yalnız bırakmamıştır. Aynı zamanda Heyet-i Temsiliye Başkâtipliğini Sivas Kongresi'nde yerine getirmiştir. Osmanlı Mebusan Meclisinin son dönem seçimleri için Cevat Abbas Bey, Bolu Milletvekili olarak İstanbul'a gitmiş ancak son Osmanlı Mebusan Meclisinin feshi üzerine Ankara'ya dönmüş ve kurulan TBMM'nde Bolu Milletvekili olarak görev yapmıştır. Aynı

zamanda Yozgat ve yöresindeki ayaklanmanın bastırılmasında görev almış ve bu ayaklanmayı bastırmıştır. 20 Ekim 1920'de özel görevli olarak Bulgaristan'a gönderilmiş ve Avrupa'da Millî Mücadele'ye 417 gün süren destek çalışmaları yapmıştır. TBMM'nin 3-4-5. dönemlerinde milletvekilliği görevlerini 1939 yılına kadar sürdürmüştür. Tayyare Cemiyeti'nin kurucu başkanlığını yapmış ve Türkiye İş Bankası yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmıştır. Ömrünün sonuna kadar Atatürk'le ilgili anılarını kaleme almış ve yaşamının 24 yılını Atatürk'ün yanında geçiren Cevat Abbas Gürer, Atatürk'e yakın bir yaşta, 56 yaşında vefat etmiştir (Gürer, 2018, s. XXVII; Özmen, 2011, s. 15-18; Balseven, 2007, s. 39-42).

ŞÜKRÜ (TEZER) BEY

Larissa (Yunanistan)'da 1893 yılında doğmuştur. Balkan Harbi'nin (1912) başlamasıyla eğitimini yarıda keserek yedek subay olarak Osmanlı Ordusu'na katılan Asteğmen Şükrü Bey, Edirne ve Doğu Suriye Cephelerinde 1916–1918 yılları arasında Paşanın yaveri olarak bulunmuştur. Atatürk, yaşantısından ve düşüncelerinden bir bölümünü kapsayan hatıra defterini Şükrü Bey'e vermiş ve bu hatıra defteri Atatürk'ün Hatıra Defteri adıyla yayınlanmıştır. Bu defterde Atatürk'ün bazı konulara ait çeşitli düşünceleriyle birlikte analizleri ve isabetli görüşleri de yer almaktadır. Mondros Mütarekesi'ni müteakip, Ordu'da yapılan terhis düzenlemesiyle Manisa'da yaşayan ailesinin yanına dönmüş bir süre sonra da orada evlenmiştir. Kurtuluş Savaşı sırasında, Yunanlıların Manisa'yı işgali üzerine, birçok kez tutuklanmış ve serbest bırakıldığı zamanlarda her gün Yunan karakoluna gidip imza vermek zorunda bırakılmıştır. 1949 yılında devlet memurluğu görevinden emekli olmuş, emeklilik yaşantısında kaleme aldığı anıları, 1969 yılındaki vefatından sonra yayınlanmıştır (Balseven, 2007, s. 39-42; Özmen, 2011, s. 67-69).

SALİH (BOZOK) BEY

Salih Bey 1881 Selanik'te doğmuştur. Atatürk'le Selanik'ten mahalle komşulukları vardır. Mustafa Kemal gibi Selanik Askeri Rüştiyesini ve İdadisini ve Harp Okulu'nu bitirmiştir. 1916 yılından Atatürk'ün ölümüne kadar savaş yıllarında yaverliğini yapmış ve sonrasında yakın arkadaşı olarak hiç yanından ayrılmamıştır. TBMM'nin 2. Dönemi için yapılan seçimlerinde, Kurtuluş savaşı esnasında Yozgat isyanını bastırması nedeniyle, tarihi ismi BOZOK olan Yozgat'tan aday gösterilerek Milletvekili olmuş ve Başyaverlik görevinden ayrılmıştır. İş Bankasının kurucuları arasında bulunmuş ve Yönetim Kurulu üyeliğinde bulunmuştur. Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de vefatı üzerine "Başkomutan Başyaversiz gidemez" diyerek beylik tabancasıyla intihara teşebbüs etmiş ve tıbbi müdahale sonunda kurtarılmıştır. Daha sonra Bilecik ilinden Milletvekilliği yapmıştır. 1941 yılında İstanbul'da vefat etmiştir (Balseven, 2007, s. 43-46; Özmen, 2011, s. 74-77).

MUZAFFER (KILIÇ) BEY

Yaver Muzaffer Kılıç, 1897 Silivrikapı/İstanbul doğumludur. Çanakkale, Suriye ve Galiçya cephelerinde savaşçı ve mücadeleci kişiliğiyle kazandığı tecrübelerden sonra, Mustafa Kemal Paşanın yaverliğine atanmıştır. Samsun'a çıkarken Paşa'nın on sekiz kişilik maiyeti içerisinde Muzaffer Bey'de yaveri olarak bulunmaktaydı. Millî Mücadele esnasında yaverliğine devam eden Muzaffer Bey Atatürk Cumhurbaşkanı olduğu zaman da Cumhurbaşkanı yaveri olarak görevlendirilmiştir. Cenevre'de Uluslararası alanda silah ve cephanenin kontrolü için yapılan konferansta Türkiye'yi temsil etmiştir. Paşa'nın onayı ile Ankara Hukuk Mektebinde hukuk tahsili yapmıştır. Mezuniyetini müteakip, 16 yıllık askerlik hizmetinden sonra ordudan ayrılmış ve 1935-1939 yılları arasında TBMM'de Giresun Milletvekili olarak bulunmuştur. 13 Temmuz 1959 tarihinde vefat etmiştir (Balseven, 2007, s. 47-50; Özmen, 2011, s. 119-121).

ALİ (KILIÇ) BEY

Ali Kılıç, İstanbul'un Beşiktaş semtinde 1888 yılında doğdu. Asıl ismi Emrullahzade Asaf'dır. Sivas'ta bulunan Mustafa Kemal Paşa'nın Millî Mücadelesine gönüllü olarak katıldı. Mustafa Kemal Paşa tarafından Maraş (Kahramanmaraş) ve Ayıntap (Gaziantep) havalisinde Kuva-yı Milliye'yi teşkilatlandırmaya memur edildi. Maraş ve Ayıntap'ta Ermeni çetecilere ve Fransızlara karşı direniş örgütlenmesini yapan ve Ayıntap kahramanı diye anılan Emrullahzade Asaf, O tarihten itibaren Kılıç Ali olarak tanınmaya başlandı. Cumhuriyetin ilanından sonra, Atatürk soyadı kanunu çıkınca kendisine Kılıç soyadını verdi. Düzce ve Yozgat isyanlarının bastırılmasında görev aldı. Birinci Büyük Millet Meclisinde Ayıntap Milletvekili olarak görev yaptı. Ankara İstiklal Mahkemesi üyesi olarak görev yaptı. Türkiye İş Bankası'nın kurucu üyeliği de yapan Kılıç Ali 14 Temmuz 1971 tarihinde İstanbul'da vefat etti (Kılıç, 2005, s. 796).

ATATÜRK'ÜN KURTULUŞ SAVAŞI SONRASI VE CUMHURİYET DÖNEMİ YAVERLERİ

RÜSUHİ (SAVAŞÇI) BEY

Rüsuhi Bey 1888'de İstanbul'da doğdu. Cumhuriyet'in ilanından sonra Cumhurbaşkanlığı Başyaverliğine atanmıştır. 1923 yılından 1934 yılına kadar tam dört defa kıta hizmetini yaparak tekrar Cumhurbaşkanlığı Başyaverliğine getirilmiştir. Fotoğraflarda Atatürk'ün en yakınında gördüğümüz ve üzerindeki üniformasıyla uzun boylu heybetli bir asker görüntüsüyle Rüsuhi Bey, Atatürk'ün yaşamındaki en güvendiği insanlardan biri olmuştur. 1959 yılında İstanbul'da vefat etmiştir (Balseven, 2007, s. 50-51; Özmen, 2011, s. 135-138).

Atatürk "Zabit ve Kumandanla Hasbihal" eserinde Rüsuhi Bey'den adını anmadan bahsetmiştir. Bu husus şöyledir: "Sağ kolumdan kurşunla yaralandım. Çok kan kaybediyorsam da askerinin savaşa azmini

bozmamak için cepheden sahra hastanesine gitmeyeceğim. Ölürsem yakınımnda Remzi Efendi vardır. O benim askerlerimi de idare eder” Paşa’ya kendi hayatını değil de askerlerini düşünen bu fedakâr ve asil askerinin kim olduğu sorulmuş ve Paşa da: “Rüsuhi” cevabını vermiştir (ATATÜRK, 1981, s. 393; Özmen, 2011, s. 137).

SAMİ (YANARDAĞ) BEY

1896 İstanbul doğumludur. Gelibolu Yarımadası’nda bulunan Paşanın komutanı olduğu 19. Tümen emrine verilmiştir. Böylece Paşayı ilk defa orada görmüş ve O’nun emir subaylığını yapmıştır. 1927-1929 yılları arasında Ankara’da ikinci defa olarak Paşa’nın yaveri olarak görev yapmıştır. Anafartalar Cephesi’nde, bir şarapnel parçasının Paşanın göğsündeki saate çarpması olayını anılarında anlatmıştır. 1982 yılında İstanbul’da vefat etmiştir (Balseven, 2007, s. 52-53; Özmen, 2011, s. 144-145).

MAHMUT CELALETTİN (ÜNER) BEY

1889 Uzunköprü/Edirne doğumludur. 1929’da Mustafa Kemal Atatürk’ün yaverliğine atanmış olup, bu suretle ilk defa O’nun yanında ve hizmetinde görev yapmıştır. Görev yaptığı dönem içerisinde Atatürk’ün yaptığı tüm yurtiçi gezilerine katılmıştır. İsmet İnönü’nün oğlu ve eski başbakan yardımcılarında Erdal İnönü’nün yazdığı "Üçyüz Yıllık Gecikme" adlı kitapta, M. Celalettin Üner’in Atatürk’ün bilinmeyen birçok yönünü açıklayan hatıralarına da yer verilmektedir. Atatürk’ün vefatı sırasında yanında bulunan yaveridir. Yaver Üner, 1941’e kadar Cumhurbaşkanlığı yaverliği ve Başyaverliği görevini sürdürmüştür. Emekli olduktan sonra Samsun’a yerleşmiş 19 Mart 1945 yılında vefat etmiştir (Balseven, 2007, s. 53-54; Özmen, 2011, s. 155-156).

CEVDET (TOLGAY) BEY

1901 yılında Kadıköy/İstanbul’da doğmuştur. Kasım 1932 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk’ün yaverliğine atanmış ve ölümüne kadar Atatürk’ün yaveri olmuştur. Bu süre içerisinde Atatürk’ün katıldığı bütün tören, tatbikat ve seyahatlerde yanında bulunmuştur. Daha sonra değişik tarihlerde birçok defa Cumhurbaşkanlığı yaveri olarak görev yapmıştır. 1993 yılında İstanbul’da vefat etmiştir (Balseven, 2007, s. 54-55; Özmen, 2011, s. 160-161).

AHMET NAŞİT (MENGÜ) BEY

1903 Erzurum’da doğmuştur. İkinci İnönü Muharebesi, Kütahya-Eskişehir ve Sakarya Meydan Muharebelerinde bulunmuştur. Sakarya Meydan Muharebesinde sağ kolundan yaralanmış ve İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir. Büyük Taarruza da katılmış ve Mudanya Mütarekesi heyetinde görev almıştır. 1929 yılında Cumhurbaşkanlığı yaverliğine atanmış ve Atatürk’ün ölümüne kadar yaverlik görevini yerine getirmiştir (Balseven, 2007, s. 56-57; Özmen, 2011, s. 170-171).

ŞÜKRÜ (ÖZER) BEY

1901 Edirne doğumludur. 1931 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün yaverliğine atanmıştır. Şükrü Özer yaverlik görevini sürdürürken, 9 Mart 1941'de vefat etmiştir (Balseven, 2007, s. 57-58; Özmen, 2011, s. 176-177).

ATATÜRK'ÜN YAVERLERİNİN ANILARI KAPSAMINDA ATATÜRK'ÜN DUYGUSAL ZEKÂSINA KISMİ BİR BAKIŞ

Atatürk'ün duygusal zekâsının daha iyi anlaşılması, ancak duygusal zekâ yeterlikleri ve alt becerilerinin merceği altında incelenerek mümkün olabilir. Atatürk'ün duygusal zekâsının sınırlı bir makalede incelenmesi şüphesiz bir haksızlık gibi görünmekle birlikte duygusal zekâ literatüründe tespit edilmiş duygusal zekâ yeterlikleri ve alt becerilerinin tamamının kullanılması ve her birine Atatürk'ün yaverlerinin anılarından en azından birer örnek verilmesi bu haksızlığı bir parça azaltabilir. Bu makale duygusal zekâyı tanıtır, Atatürk'ün ve yaverlerinin duygusal zekâlarını araştırmak isteyen araştırmacılara ve duygusal zekâ ile ilk kez tanışacak Sosyal Hizmet Uzmanlarına ve Öğrencilerine ilham verebilir. Bu makalede duygusal zekâ yeterlikleri ve alt becerileri olarak; John Mayer ve Peter Salovey'in Yetenek Modelinin yanında karma modeller olarak Reuven Bar-On duygusal zekâ modeli, Daniel Goleman duygusal yeterlilik modeli, Robert Cooper ve Sawaf dört köşe taşı modeli, Weisinger'in duygusal zekâ yaklaşımı, Dulewicz ve Higgs'in duygusal zekâ modeli, Six Second duygusal zekâ takımı, Steve Hein'in duygusal zekâ yaklaşımı modellerinden istifade edilmiştir.

Duygusal Kendinin Farkındalık: Kişinin kendi hislerinin, duygularının farkına varması, bunları net olarak tanımlayabilmesi, aynı anda birden fazla yaşanan duygu olabileceğini ve bunların karışabileceğinin bilincinde olması; fark edilen ve tanımlanan duyguların nedenlerini ve muhtemel sonuçlarını düşünebilmesidir (Bar-On, 2006, s. 14; Şen, 2018, s. 239).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas gözlemlerine dayanarak; "Atatürk, her insanın sonradan edinilmiş veya mesleki birtakım kusurları olabileceğini kabul ederdi. Kusursuz insana pek nadir rastlanacağını bana söylerdi. O, yalnız yaptıkları kötülükleri riya ve yalancılıklarla örtmek isteyenlerle, vatana ve millete karşı yapılan suçları affetmezdi. Onun merhametine sığınarak kusurlarını itiraf edenleri 'bir gün olgunlaşır, noksanını tamamlar' diye düşünerek büyüklüğe ve büyük insanlara yakışan bir müdahale ile affa layık görürdü" ifadesini hatıralarında paylaşmaktadır. Bu kısa örnekten bile Atatürk'ün olumsuz hislerini ve duygularını fark edip, onları kontrol altına alabildiği ve her zaman insanlara yansıtmadığı görülebilmektedir (Gürer, 2018, s. 33).

Dışavurum: Kişinin hislerini, duygularını, düşüncelerini ve inançlarını gerek üst yönetime ve meslektaşlarına gerekse diğerlerine karşı tam olarak dile getirebilmesi, bunların sonucu olarak

yapılacak olası davranışların diğer insanlar üzerindeki etkilerini fark edebilmesi ve olası haklarını kırıcı olmayan şekilde savunabilme yeteneğine sahip olmasıdır (Dulewicz ve Higgs, 2000, s. 341).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Mustafa Kemal Paşa, Mondros Mütarekesi sonrasında Harbiye Nezareti emrine alınmış ve yaverleri ile İstanbul'a dönmüşlerdi. Barış şartlarında görev alan bir Ordu Komutanı olması nedeniyle yaverlerinin emrinden alındığının kendisine bildirilmesi üzerine Paşa, “Henüz Ordu Komutanlığından istifa etmedim, uzaklaştırılmadım ya da emekli olmadım. Bana emsal gösterilerek yapılmak istenen bu işlemde hiç kimse benim emsalim değildir. Askeri Kanunlar ve kazanılmış haklarım da göz önüne alınarak gereken işlemin yapılması” diye bir cevap yazmıştır (Özmen, 2011, s. 27).

Atatürk'ün yaverlerinden Salih Bey nakletmektedir; “Afyon-Dumlupınar arasında bir tepenin üzerinden savaşın seyrini izlerken, bir asker Mustafa Kemal Paşaya bir at getirerek, Kumandanı Derviş Bey'in bu atı Paşa için gönderdiğini ve kendisinin gerideki bir tepede bulunduğunu söyledi. Paşa ere şöyle seslendi: ‘Bu atı ona geri götür ve kumandanının buraya gelmesini söyle’. Az sonra Derviş Bey yanımıza geldi. Paşaya, muharebe hakkında izahat verirken, birliklerimizin şiddetli topçu ateşi başladı” (Benazus, 2007, s. 39).

Öz Saygı: Bireyin kendi durumunun farkında olması, mevcut durumunu kabullenmesi ve kendisine saygı duyabilme yeteneğidir (Salovey ve Mayer, 1990, s. 37).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; “Bandırma vapuru boğazdan Karadeniz'e çıkmadan hemen önce durduruldu. Küçük bir tekneyle vapura yanaşan İtilaf Devletleri askerleri güverteye çıktılar. Bizler, ne oluyor diye bakınırken Paşa kaptana sordu: ‘Bu adamlar ne için gelmişler?’ – Kaptan ‘Efendim, silah, cephane arıyorlarmış...’ dedi. Paşa - ‘Onlara izin veriniz arasınlar, sonuçtan da beni haberdar edin.’ Sonra bize döndü. Dolmabahçe önlerinde bekleyen yabancı zırhlıları göstererek dedi ki: ‘Bu akılsız adamlar işte böyle... Sadece demir, çelik ve silah gücüne güvenirler. Bağımsız ve özgür yaşamak için mücadeleye kararlı bir milletin gücünü ve kudretini anlamaktan acizdirler. Bu vapur silah ve cephane değil; fakat ülkü, inanç dolu kafalar götürüyor” (Coşkun, 2008, s. 410).

Kendini Gerçekleştirme: Kişinin potansiyel kapasitesinin farkına varması ve geliştirebilmesidir (Bar-On, 2006, s. 16).

Atatürk'ün yaverlerinden Salih Bey nakletmektedir; “Bir gün bozuk yollardan otomobille Akşehir'e gidiyorduk. Paşa, gözlerini akşamın alaca karanlığında kızılbaşan araziye dikmiş, düşünüyordu. Bir aralık, ‘Himm’, dediğini duydum. Ben, bu duruma çok önemli şeyler düşündüğü zamanlarda tanık olduğum için sordum; ‘Bir emriniz mi vardı Komutanım?’ dedim. O mavi gözlerinin çelikten bakışlarını gözlerime

dikti ve 'Salih', dedi. 'Eğer planladıklarımı uygulayabilirsem, çok yakında bütün dünyanın gözlerini kamaştıracak bir askeri zafer olacaktır'. O bu sözleri söyledikten tam 15 gün sonra Millî Mücadelenin kilidi olan Büyük Afyon muharebesi başarıldı" (Arıburnu, 1995, s. 141).

Empati: Kişinin gerek üst, amir ve meslektaşlarının gerekse diğerlerinin o andaki his ve duygularının farkında olması, onları anlaması ve değerlendirebilmesi önemli bir duygusal zekâ yeteneğidir. Başkalarını duygusal anlamda okuyabilen kişiler onları önemser ve onlara ilgi gösterir, onlar söylemeden onların hislerini sözel ifadelerinden ve beden dilinden anlayabilirler (Bar-On, 2006, s. 16).

Atatürk'ün yaverlerinden Salih Bey nakletmektedir; "Yunan Başkomutan General Trikopis de esir edilerek, Uşak'ta Paşa'nın huzuruna getirilmişti. Mustafa Kemal Paşa, Yunan Başkomutana dönerek şunları söyledi: 'Eğer vicdanınıza karşı görevinizi tam olarak yaptığınıza inanıyorsanız, içiniz rahat olmalıdır. Tarihte Napoleon gibi büyük kumandanların bile esir düştükleri yazılıdır. Trikopis şunları söyledi: 'Yaverlerim dahi beni yalnız bırakarak kaçtılar, aslında ben intihar etmeliydim'. Paşa, İsmet Paşa'ya dönerek: 'Kumandanlar yorgundur, istirahat etmelerini sağlayınız' diyerek ayağa kalktılar. İsmet Paşa ve Yunan kumandanları da hep birlikte ayağa kalkarak Paşa'yı başlarıyla selamladılar. Mustafa Kemal Paşa Yunan kumandanların ellerini sıkarken Trikopis'e: 'Bizim misafirlerimizsiniz. Kendinizi huzurlu ve emin hissedebilirsiniz. Bir isteğiniz olursa, bildiriniz'. Yunan başkomutan, buğulu gözlerle Paşa'ya baktı ve: 'İstanbul'da bulunan eşime hayatta ve sıhhatte olduğumu iletebilir misiniz?' diye bir ricada bulunduğunda, Mustafa Kemal Paşa, derhal İstanbul'da Kızılay aracılığı ile Yunanlı Başkomutanın ricasının yerine getirilmesini emretti" (Benazus, 2007, s. 219-220).

Kişiler Arası İlişkiler: Kişinin yakın çevresi ve meslektaşları ile karşılıklı paylaşım ilkesi üzerine kurulu, tarafların kendilerini memnun hissettiği, yakınlık barındıran ilişkiler kurma ve bu ilişkileri her durumda devam ettirme becerisine sahip olmasıdır. Kişi yakın çevresi ve meslektaşlarına, amir ve üstlerine öncelikle bir insan oldukları için önem verip, onlarla cana yakın ilişkiler kurmalı, ilişki ve iletişim kurmada istekli olmalı, samimiyet, sevgi ve sıcaklığı hem onlardan almalı hem de onlara verebilmelidir (Bar-On, 2006, s. 16).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; "Vazife dışındaki zamanlarda Paşa'nın arkadaşlığına doyum olmazdı. Muhataplarının rütbelerine göre arkadaşlık etmezdi. Onun için önemli olan, arkadaşlığını yapacakların onu anlama kabiliyetinde bulunmasıydı" (Gürer, 2018, s. 83).

"Atatürk'ün yaverlerinden Salih Bey; Atatürk'ün bir insan olarak bazen hislerine kapıldığı o nadir hallerinde uygun bir şekilde O'nu sakinleştiren Selanik'ten çocukluk arkadaşıydı. Atatürk, Salih Bey ile

onun kayın biraderi Nuri Conker'i çok sever ve onlara çok güvenirdi. Onlarla çocukluk günlerindeki gibi şakalaşırđı" (Özmen, 2011, s. 104).

Atatürk'ün yaverlerinden Salih Bey nakletmektedir; "Mustafa Kemal Trablusgarp'a giderken bana yazdığı mektupta 'Salihçığım Başka kâğıdım yok Nuri'ye ayrıca mektup yazamayacağım. O değerli kardeşime de ki; benim için hatıraları kalp ve vicdanımdan bir an bile çıkmayan öz kardeşler varsa sen ve Nuri'dir" (Bozok, 1985, s. 9).

Mustafa Kemal Paşa'dan ayrılan Latife Hanım kendisine ikinci Babam dediği Salih Bozok'a mektubunda Atatürk'ün kişiliği hakkında şunları belirtiyor. "...Öksüzüm. Hiç kimsem yok. Onun için ikinci babam olarak gördüğüm ve sözünün eri olduğunu bildiğim Salih Bey'e yazıyorum. Gidip Paşa ile görüşün. Ben kocamdan çok eminim. Çünkü kadirşinastır. Yüksek bir ruha sahiptir. İnsandır" (Çalışlar, 2011, s. 304).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer ve Cevat Abbas Bey nakletmektedir; "Şam'da Cemal Paşa, 'Paşam nerede ikamet ediyorsunuz, ziyaretinizi iade etmek isterim' demiş. Paşa da: 'Ben Damaskus Otelinde bulunuyorum. Refakatimde bulunan arkadaşlarım arasında teğmen rütbesini taşıyanlar da bulunmakta. Rütbesi ne olursa olsun benim için hepsi aynı derecede kıymetlidir. Bu itibarla yalnızca beni değil, bilhassa arkadaşlarımı da ziyarete gelmenizi dilerim' diye cevap vermişti. Buna karşı Cemal Paşa da: 'Peki, arzu ettiğiniz gibi olsun.' demişti" (Akansel, 2006, s. 133).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; "Paşa Sofya treninden iner inmez asabi bir yüz ifadesi ile: 'Bana sormadan niçin namıma vazife aldın?' diye çıkıştı. Paşanın yanında bulunan tanımadığım kişinin yanında fazla bilgi vermek istemediğim için 'Evde maruzatta bulunurum.' tarzında bir cevap verdiğimde; Paşa gülmeğe başladı. O zamandan beri benim de aziz dostum olan kişiye dönerek: 'Ben yetki vermiştim. Çünkü bu gördüğün yaver, benim niyet ve maksatlarımı en iyi şekilde kavramış kafası yerinde, akıllı bir arkadaştır' diyerek beni tanıttı. Ben de kumandanımın bu iltifatı ile şaka yaptığını anlamış ve hem onur duymuş hem de rahatlamışım" (Gürer, 2018, s. 23).

Sosyal Sorumluluk: Kişi çalışılan ortamın bir üyesi olarak işbirlikçi ve katkı sağlayıcı yönünü ortaya koymalıdır. Takım çalışmasına uyumlu, meslektaşlarına daha onlar istemeden yardımcı olan, onların işlerini kolaylaştıracak şekilde kendi işlerini de düzenleyen, çalışma ortamının yazılı ve yazılı olmayan kurallarından oluşan iklimini olumlu yönde destekleyen kişiler hem işlerin düzenli olarak yapılmasına katkı sağlar hem de meslektaşları tarafından sevilen birisi olarak kabul edilir. Bu durum orta ve uzun vadede işyeri barışına ve verimliliğe katkıda bulunarak kişinin de işyeri huzurunu artırır (Bar-On, 2006, s. 17).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; “Cumhuriyet’in ilanından sonra Karadeniz’de bir geziye çıkmışlardı. Rize’ye geldik. Yolların yapılı olması dikkatini çekmişti. Vali’ye; ‘Yollarınızı nasıl böyle güzel hale getirdiniz?’ diye sordu. Vali de anlattı: Bütün köylüleri jandarma vasıtasıyla toplatıp yol onarımında çalıştırmış! Paşa’nın kaşları çatıldı ve oldukça sert bir ifade ile: ‘Vali Bey’ Fransızca “Corvee” kelimesinin anlamını bilir misiniz? “Angarya” demektir. Kanunsuz olarak hiçbir vatandaşı kendi işinden alıkoyamaz ve onu kendi işlerinizde çalışmaya zorlayamazsınız. Cumhuriyet rejiminde “angarya” diye bir uygulama yoktur’ diye çıkmıştı” (Akansel, 2006, s. 218).

Stres Yönetimi: Bir çalışan iş yaşamında doğal olarak ortaya çıkan stresi yönetebilmeli ve zararlı etkilerini en az düzeye indirebilmelidir. İş yaşamında yaşadığı zor durumlarla umutsuzluğa kapılmadan, çaresizlik duygusunu yaşamadan ve kontrolünü kaybetmeden onlarla mücadele edebilmeli, stres toleransı ve dayanıklılığı yüksek olmalı ve zor durumlarda sorunlara hem uygun hem de etik çözümler üretebilmelidir. Stresi yönetme sürecinde çalışan soğukkanlı olmalıdır. Düşünmeden, fevri davranışlarda bulunmamalı, baskı altında da verimli çalışabilmelidir (Bar-On, 2006, s. 18).

Atatürk'ün silah arkadaşı Kılıç Ali Bey nakletmektedir; “Birinci ve ikinci İnönü zaferleri kazanılmış, Yunanlılar geri çekilmek zorunda kalmışlar ve cephelerde nispi bir sükûnet başlamıştı. Fakat Yunanlılar, geri çekildikleri hatta yeniden toplandılar, kuvvetlendiler ve tekrar saldırıya geçtiler. Kütahya - Eskişehir muharebelerinde yenilmiş, geri çekilmiştik. Bu durum karşısında Mustafa Kemal Paşa hemen Eskişehir’e hareket etti. Önce cephe kumandanı İsmet Paşa’nın moralini düzeltmek istedi ve İsmet Paşa’nın hiç de beklemediği bir şekilde, ‘Tebrik ederim, seni tebrik ederim. – (Fransızca anlamı-Daha şimdiden)’ Déjà-başarılısın!’ diyerek onun elini herkesin arasında dostça bir şekilde sıktı. Sonra İsmet Paşa ile karargâhtaki odalarında baş başa görüştüler. Odada da herkesin arasında söylediği sözleri tekrar edince İsmet Paşa, ‘Ben ne zaman güç durumda kalsam, hemen elimden tutar, beni tekrar ayağa kaldırırsın! Fakat bu kez durum her zamankinden ağırdır’ dedi. Mustafa Kemal Paşa'nın cevabı ise: ‘İsmet Paşa, yaptığın muharebe yalnızca Eskişehir Muharebesi değil, İstiklal Muharebesidir, bu yolda muhakkak muvaffak olacaksın!’ Sonra bazı emirler verdi. Mustafa Kemal Paşa'nın verdiği emir şuydu; Dağılan Ordu, Eskişehir'in kuzeyinde ve güneyinde toparlandıktan sonra derhal Sakarya'nın doğusuna kadar çekilecektir” (Kılıç, 2005, s. 145, 146).

Dürtü Kontrolü: Bir dürtünün engellenmesi veya ertelenmesi, dürtünün yönetilebilmesidir. Bir çalışan bazı olumsuz duygusal taşkınlıkların; örneğin hüsrân, hiddet, kaygı ve panik duygusunun denetlenmediği takdirde çözüm bekleyen bir işe odaklanmayı zorlaştırabileceğinin farkında olmalıdır. Bu yetenek saldırgan olan bazı dürtülerin ve hoş olmayan davranışların önüne geçerek onları kontrol edebilmeyi sağlar. Dürtülerini kontrol edemeyen çalışanlar gerek iş yerinde meslektaşları, üst ve amirleri gerekse evde aile üyeleri ve sosyal çevresinde arkadaşları ile arasında ortaya çıkan gerilimlerle

başa çıkamama, kızgınlığını kontrol edememe, kendini kontrol edememe, taşkın hareket etme gibi durumlar yaşayabilirler (Bar-On, 2006, s. 19).

Atatürk'ün yaverlerinden Rüsuhi Beyin de içinde olduğu bir anı; Bu anı Mustafa Kemal Paşa'nın aynı zamanda yetişen genç subaylara verdiği bir ders niteliğindedir. "Dolmabahçe'de askeri gazinoda genç subaylar, yiyip içiyor ve şakalaşıp eğleniyorlar. Sabahattin isimli genç subay espri yeteneği ile arkadaşlarını güldürüyor. O gün 84 lira olan maaşını almış. Askeri harcamaları kesildikten sonra eline 50 lira geçmiş. 50 lirayı da sol cebine koymuş ve askeri gazinonun kapısından içeri topallayarak giriyor. Herkes onun bu durumuna kahkahalar ile gülüyor. Tam o sırada yaveri Rüsuhi Bey ile oradan geçen Atatürk'ün bu kahkahalar dikkatini çekiyor ve yaveri ile beraber bu total taklidi yapan subayın arkasına takılıp askeri gazinoya giriyorlar. Atatürk'ü gören herkes gülmeyi bırakıp hemen ayağa kalkıyor. Fakat Sabahattin'in kapiya arkası dönük olduğu için arkasındakinin Atatürk olduğunu anlayamıyor ve hiç istifini bozmadan sola meyilli durumda kalıyor. Atatürk Sabahattin'in arkasından ona doğru ilerleyerek omzuna dokunuyor: 'Senin neyin var? Ne oluyor çocuk?' diyor. Sabahattin hala şakasına devam ederek 'Efendim, aylığım olan 50 lirayı aldım ve onu sol cebime koydum. Sol tarafımda bu para ağırlık yaptı ve düzelemiyorum' diyor. Herkes şaşkın; Nasıl bir soğukkanlılık! Ne büyük bir cesaret! Hiç Atatürk'e karşı espriye devam edilip böyle bir cevap verilebilir mi? Bu cevap karşısında Atatürk'ün kaşları çatılıyor. Bu espriyi kabul etmediği duruşundan belli oluyor, ancak soğukkanlılığını da bozmuyor. –'O, 50 lirayı çıkar ver bana bakayım' diyor. Atatürk 50 lirayı alıyor ve onu iki 25 lira şeklinde genç subaya veriyor. 'Şimdi birini sol cebine, diğerini de sağ cebine koyar, dengeni bulur ve aklını başına toplarsın' diyor. Arkasını dönerek küskün ve ciddi bir edayla yaveri ile askeri gazinoyu terk ediyorlar. Yaşananlar karşısında salondaki genç subayları büyük bir korku ve endişe alıyor. Maaşların az olduğunun, sıkıntı içinde olduklarının sanki bir başkaldırı şeklinde Atatürk'e iletildiğini düşünüp kötümser bir duygu içine giriyorlar. Bu Sabahattin de çok fazla oldu, şakanın dozunu kaçırdı diyorlar. Genç subaylar, mahkemeye verileceklerini, ordudan atılacaklarını, bu rahat yerden daha zor görevlere gönderileceklerini düşünmeye başlayıp hayıflanıyorlar. Böyle karamsar bir hava içinde 15-20 dakika geçiyor. Başyaver Rüsuhi Bey sert adımlarla salondan içeri giriyor ve 'Nerede Sabahattin Üsteğmen?' diye sert bir şekilde soruyor. Sabahattin Üsteğmen çakı gibi bir selamla hemen fırlıyor ve bekliyor. Rüsuhi Yarbay: 'Atatürk senin 50 liranı geri gönderdi. Bunu yine sağ cebine koysun ve benim verdiğim diğer iki 25 lirayı da sol cebine koyarak böylece dengesini bulsun' diyor. Atatürk'ün bu olaya o kadar da çok kızmamış olduğunu ve genç subayı affettiğini görerek salonda bulunan genç subayların yüreklerine soğuk sular serpiliyor. Sonrasında Başyaver Rüsuhi Bey elindeki kâğıt parçasını açıyor ve orada bulunan genç subaylara hitaben: 'Atatürk'ün sizlere de bir mesajı var diyor; bir Türk Subayı her türlü ahval ve şerait altında, başka yere ve başka şeylere meyil etmeden, dimdik beni takip edebilmelidir" diye konuşmasını bitiriyor (Akansel, 2006, s. 235).

Atatürk duygusal zekâsının dürtü kontrolü alt boyutunda; kızgın olduğu halde sabırlı, çözüm bulan, üzüntülüken bile olaylardan ders çıkarılmasını sağlayan ve insanları olaylar karşısında eğiten yol gösterici bir öğretmen...

Uyum Yeteneği: Şartlara ve çevreye uyum, sorunlarla ve değişimlerle başa çıkabilme becerilerini öne çıkarır. Çalışan karşısına çıkan güçlülere bir keresinde, tek bir adım atarak ve tepki göstermeden önce durup sorunla ilgili olarak düşünerek yaklaşmalıdır (Bar-On, 2006, s. 19).

Atatürk, Kurtuluş Savaşı sonrası savaştığı devletler de dâhil “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” ilkesiyle onlarla iletişime geçti ve değişen dünya’ya ülkemizin uyum sağlaması için büyük çaba harcadı. Atatürk’ün Cumhurbaşkanlığı döneminde, 1921-1938 yılları arasında dünyada o zaman bağımsız olan 56 ülkenin 37 tanesinde diplomatik temsilcilikler açıldı ve 40 ülke ile dostluk antlaşmaları imzalandı. Aynı zamanda Atatürk’ün girişimleri ile 17 yıllık süre içinde bağımsız olan 56 ülkeyi yöneten 115 devlet ve hükümet başkanı ile temas kuruldu (Şimşir, 2014, s. 81-92).

Gerçeklik Ölçüsü: Kişinin daha önceki var olan deneyimleri ile objektif olarak şu anki olanlar arasındaki benzerliği değerlendirebilmesidir. Kişi ani olarak ortaya çıkan beklenmedik olaylara doğru pencereden bakarak, abartmadan, tarafsız bir şekilde onları değerlendirir. Değiştirebileceği şeylere müdahale ederek en iyiyi arar, değiştiremeyeceği şeyleri de fark ederek onlara çabuk uyum sağlayabilir (Bar-On, 2006, s. 20).

Atatürk’ün yaverlerinden Sami Bey nakletmektedir; “Paşa beni çağırdı: ‘Yanına altı atlı süvari erini al ve hemen Güney istikametine git, gelmekte olan Piyade Alayına katıl ve onları Conk Bayırı’na getir, yarın ben de oraya geliyorum’ dedi. Tam gidiyordum ki: ‘Dur, Yolu biliyor musun?’ diye sordu. ‘Bilmiyorum, ama Güney Grubu istikametine giderim’ dedim. ‘O zaman çok dolaşabilirsin, köyden bu mıntıkayı bilen atlı bir kılavuz al. O sizi daha kestirme yoldan götürür’ dedi. Komutan işte böyle olur. Yalnız emir vermekle yetinmez, o emri yapma kolaylıklarını da gösterir” (Kal, 2001, s. 42).

Esneklik: Kişi değişen durum ve pozisyonlara göre duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını gözden geçirerek sağlıklı olanlarla yoluna devam etmelidir. Kişi olaylar karşısındaki duygu, düşünce ve davranışlarının yanlış olduğunu erkenden fark edebilmeli ve bunları ısrarla sürdürme hatasına düşmeden doğru olanları bulabilmeli ve rahatça yanlış olanları değiştirebilmelidir. Çalışan gerek meslektaşlarından gerekse diğerlerinden gelebilecek farklı görüş ve düşüncelerin doğal olabileceğini kabul etmeli ve saygıyla karşılamalıdır. Kişi yeni fikirlerin üretilmesi için farklılıkların gerekli olduğunu bilir ve bunları olumlu anlamda değerlendirir (Bar-On, 2006, s. 21).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; "Anafartalar'da 12. fırka cephesi gerisini işaret buyurarak 30'dan fazla Erimizin 7. fırka gerileri istikametine dağınık bir surette yürüdüklerini gösterdi. 'Bu dağınık erler firarilerdir, git topla hepsini cezalandır' emrini verdi. Emrini tekrarlayarak belirtilen istikamete hareket ettim. Yanımda Tek bir Süvari emir erim vardı. Hepsini bir araya topladım. Nereden gelip nereye gittiklerini, ayrı ayrı, isim, memleket ve kıta numaralarını not etmekle beraber kıtalarına göre gruplara ayırdım. İçinde Onbaşı, Çavuş da vardı. Saros'tan kalkıp cebri yürüyüşle Anafartalar'a yetişen 7. Fırka eratları idiler. Ancak bir kısmı sıtmal olmalarından, diğer kısmı ise iyi uydurulmamış ayakkabılarının ayaklarında açtıkları yaralar yüzünden kıtalarından geri kalmışlar, yanlışlıkla 12. Fırka gerilerine gelmişler ve geri hizmetindeki erlerden 7. Fırkanın nerede olduğunu öğrenmişlerdir. Hakikatten aldıkları istikamet ve yürüdükleri yol sözlerini teyit ediyordu. Onları kıtalarına yönlendirdim. Ve komutanıma teknil verdim. 'O firari askerleri cezalandıramadım. Çünkü firari zannedilen bu Türk çocukları, Türk erleri, rahatsızlıklarından geri kalmışlar ve fırkalarının nerede olduğunu öğrendikten sonra kıtalarına katılmaya; yani ölüme büyük bir cesaretle gidiyorlardı. Onları kıta haline soktum. Taburlarına yanımdaki emir eri ile gönderdim. Düşmana birkaç mermi attıktan sonra belki de öleceklerdir, hiç olmazsa vazifelerini yaparken ölsünler' demiş ve emrini beklemiştim. Bu kısa şifahi raporumdaki 'Türk çocukları, Türk erleri, ölüme cesaretle gidiyorlardı' cümlesi kumandanımı bir an düşündürdü. Gözümden gözünü ayırmayan kumandanım, mevcudiyetimi derinden okurcasına iyice beni süzdü ve ne azarlayıcı ne de doğrulayıcı bir şey söylemeden 'geç otur, uzaklaşma' emrinde bulundular. Ve bu büyük adam bu vakadan bir gün sonra muhtelif muharebe hizmetlerimi takdiren beni harp madalyası ile taltif etmiş ve fevkaladeden yüzbaşılığa terfi ettirmişti. O bu hareketi ile büyük kumandanlara yakışan büyük ve mükemmel bir ahlakla bezenmiş olduğunu gösterdi. Bu tarihten tam 15 sene sonra yarattığı Cumhuriyet gençliğine verilecek askeri terbiye için hazırlattığı kitapta: 'Mükemmel bir kumandanı vücuda getiren şey, mükemmel ahlaktır' diyecektir" (Gürer, 2018, s. 15-17).

Problem Çözme: Kişinin problemleri tanınması ve problemlere etkin çözümler bulmasıdır. Kişi karşılaştığı problemi fark ederek tanımlayabilmeli, bilinçli, disiplinli ve sistematik bir yöntemle bu problemlere etkili çözümler üretebilmeli, bunlardan faydası en çok, zararı en az olanları seçebilmeli ve bu çözümleri dikkat ve sabır ile uygulayabilmelidir (Bar-On, 2006, s. 22)

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; "Cevat Abbas Bey, Atatürk'le ilk karşılaşmasının 1911 yılında Selanik'te Kristal gazinosunda ortak arkadaşları Lofçalı İsmail ile yaptıkları masa başı sohbeti olduğunu söylüyor. Atatürk'ten çok etkilenen Cevat Abbas onun Vatan hakkındaki konuşmalarına 'fakat ne mümkün her ikimizin de mantıklı muhakemelerimiz onunkiler karşısında pek

sönük kalırdı.’ Mustafa Kemal ‘Ordu siyasetten çekilmez ve gençleşmezse Rumeli elimizden mutlaka gidecektir’ diyordu (Gürer, 2018, s. 6).

Duygusal Bilinç (Öz Bilinç-Kendini Tanıma): Öz bilinci yüksek olan kişi o anda yaşadığı kendi duygularını ve bu duyguların etkilerini tanır. Örneğin gerek üst yönetim ya da meslektaşlar gerekse astları ile olumsuz bir olayla ya da sözle başlayan bir kızgınlık halinin kendi vücudunda uyandırdığı fiziksel etkileri ya da öfke duygusuna dönüşmeye başladığını çok erkenden fark edebilmelidir. Aynı zamanda karşısındaki kişinin de gerek sözel gerekse sözel olmayan iletişim dilinden onda da başlayan olumsuz duyguları fark edebilmelidir. İki tarafın da olumsuz duygularının olumsuz düşüncelere ve sonrasında geri dönülemez olumsuz söz ve davranışlara yol açabileceğini aynen bir filmin sonunu izliyormuş gibi görebilmeli ve bu olumsuz iletişimi en az zararla sonlandırmak, mümkünse olumlu olarak sonlandırmak için gerekli tedbirleri alabilmelidir (Goleman, 1998, s.54).

Atatürk’ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; Anafartalar’da 8 inçlik topçu ateşinin üzerimize üzerimize geldiği bu yerde kurmay karargahının görev yapması oldukça güçleşmişti. Kurmay Başkanı Binbaşı DavutPaşalı Hayri, Mustafa Kemal Paşaya, bulunduğumuz bölge ve topçu ateşi altında sağlıklı bir şekilde çalışamadığı ve gerideki karargâha dönmemizin daha uygun olabileceği görüşünde bulundu. Düşman durumunu tam olarak anlamadan ve gerekli tedbirleri almadan gerideki karargâha dönme konusu Mustafa Kemal Paşayı çok kızdırdı. Ve: ‘Binbaşım, kıtadan uzak, yeşil masa üzerinde görev yapma devri artık geçmiştir’ diye bu fikre karşı çıktı. Her iki tarafın da ağır kayıplar verdiği, muharebenin ve cephenin kilit noktası olan Conkbayırı tepesinde daha birkaç saat kalındıktan sonra ancak karargâha dönülebilmmişti (Gürer, 2018, s. 28).

Doğru Öz değerlendirme: Bireyin, değerleri, güçlü yanları ve geliştirilmesi gereken yanları, duyguları ve dürtüleri hakkında sağlıklı değerlendirmeler yaparak kendi iç dünyasını tanıması ve bunları kullanarak kendi tercihlerini yapabilmesi olarak tanımlanabilir (Goleman, 1998, s. 56).

Atatürk’ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Bana göre, düşmanın Çanakkale cephesinden gizlice askerlerini geriye çekmeyi planladığını ilk olarak fark eden Mustafa Kemal’dir. Nitekim sonrasında bir düşman tümeninin gizlice Çanakkale’den ayrıldığı ve Selanik’e çıkarıldığı çok kısa zaman sonra anlaşılmıştır. Mustafa Kemal, büyük bir taarruzla düşmanın artık savaşa azmini yitirmiş kuvvetlerini imha etmek teklifini yapar. Fakat üst komutanları ve İstanbul, artık bir askerin hayatının bile riske atılamayacağı gerekçesi ile bu teklifi reddeder. Bu cesaretsizlikten rahatsız olan Mustafa Kemal, üst kumandanına, bulunduğu vazifesinden istifasını vermiş, fakat Ordu Komutanı Liman Von Sanders Paşa bu istifayı kabul etmemiş ve hava değişimine çevirmiş, Mustafa Kemal de Çanakkale’den ayrılarak İstanbul’a dönmüştür” (Aydemir, 2007, s. 251).

Özgüven: Kişi kendi değerini ve yeteneklerini güçlü bir şekilde duyumsar ve hedeflerinden emin bir şekilde meslek yaşamını sürdürür. Özgüvenli kişi kendini rahatça ifade edebilir ve doğru olduğuna inanıyorsa hoş karşılanmayacağını bildiği görüş ve fikirleri de amirleri, meslektaşları ve diğerleri ile yüzleşmekten kaçınmayarak onlara söyleyebilir. Aynı zamanda kişi fırsatları beklemek yerine fırsat yaratır ve gerekirse makul sınırlar içinde kalarak kuralları esnetmekten de kaçınmaz. Ancak aşırı özgüven, özellikle kişi sosyal becerilerden yoksunsa, kibir gibi gözükebilmektedir. Ayrıca özgüveni küstahlıkla karıştırmamak gerekir. Özgüveni yüksek bir kişi dik duruşuyla, özenli giyimi ve bakımıyla kendinden emin bir izlenim bırakır ve girdiği ortamlarda “varlığını” hissettirir. Özgüveni yüksek bir kişi belirsizliklere ve baskılara rağmen sağlıklı kararlara varabilir (Goleman, 1998, s. 58).

Atatürk'ün yaverlerinden Şükrü Bey nakletmektedir; “Çanakkale Muharebelerinde 19. Tümen Komutanı olan Mustafa Kemal, düşmanın manevraları ile zor duruma düşen birliklerimizin durumunun düzeltilmesi için tek bir çare kaldığını, 5. Ordu Komutanı Liman Von Sanders Paşaya bildirmişti. Liman Von Sanders Paşanın bu çarenin ne olduğunu sorması üzerine o da Paşaya, ‘sizin üzerinizde olan emir ve komuta görevinizi bütün yetkileriyle birlikte bana devir ve teslimden başka yapılacak bir şeyin düşünemediği’ cevabını verir, ordu komutanı da Mustafa Kemal’e; ‘Çok gelmez mi?’ diye cevap vermesi üzerine Mustafa Kemal de; ‘Az gelir’ diyerek bu konudaki ciddiyetini göstermişti” (Tezer, 1972, s. 173).

Özdenetim: Özdenetimi yüksek olan kişi zorlandığı anlarda bile, olumlu bir ruh durumunda ve sakin kalabilir ve soğukkanlı davranabilir (Goleman, 1998, s. 59).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Mustafa Kemal Paşa, Mondros Mütarekesi'nin imzalanması sonrası Yıldırım Ordular Grup Komutanlığı kaldırıldığı için Harbiye Nezareti emrine verilmişti. ‘İstanbul’a geldiğimiz o günü hayatımda hiçbir zaman unutamam. Şehir düşman işgalinde hüznü bir hale bürünmüştü. Haydarpaşa garından bindiğimiz eski bir deniz motoru ile boğazda demirlemiş dev düşman gemileri arasından geçerken, Mustafa Kemal'in dudaklarından ‘Geldikleri gibi giderler’ cümlesini işittiğim zaman, ülkenin içinde bulunduğu felaketin içimde doğurduğu derin ve hüznü ümitsizliğimi derhal unutmuştum. Hemen o coşkuyla; ‘Bu size nasip olacak, siz bu düşmanı ülkemizden kovacaksınız Paşam!’ dedim. Gülümsedi, çelik bakışları ile uzaklara dalarken ‘Bakalım!’ dedi” (Coşkun, s. 41).

Güvenirlilik: Bir çalışan mesleği ile ilgili doğruluk, etik ve dürüstlük standartlarını korur, açık, dürüst ve tutarlı davranır (Goleman, 1998, s. 63).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Selanik'te başlayan ve İstanbul'da devam eden aleyhindeki propagandaların tesiri altında Conkbayırı taaruzlarında; bir dakika onu yoklamayı, yani izlemeyi, incelemeyi ihmal etmedim. Zekâsını çürütmek için söylenenlere ve söylenenlere tamamı ile zıt yaratılışlı idi. Hırsı yoktu. Mevki düşkünü değildi. O yalnızca mahvedilmek istenen sevgili millet ve memleketi kurtarmak için kendine her an feda etmekteydi. O yalnızca dahi bir asker ve bütün manası ile bir Türk kahramanıydı. Tüm kalbimle ona inanmışım.” (Gürer, 2018,s. 13).

Vicdanlılık: Kişisel performansın sorumluluğunu üstlenmek, yükümlülüklerini yerine getireceğine güvenilen ve sorumlu biri olmak olarak tanımlanabilir. Kişinin olaylar karşısında ortaya çıkan sonuçlarla ilgili başkalarını suçlamadan önce içselleşmiş sorumluluk anlayışı ile kendini sorgulaması, sorumluluk üstlenmesi gerekir (Goleman, 1998, s. 64).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Mustafa Kemal Paşa, Çanakkale Savaşı sonrası İstanbul'a döndükten sonra arkadaşı Sofya Büyükelçisi Fethi (Okyar) Bey onu Sofya'ya davet etmişti. Yaveri Cevat Abbas Bey'i kendisine verilebilecek yeni görevleri takip etmesi ve kendisine gecikmeksizin iletebilmesi için İstanbul'da bırakmıştı. Çanakkale kahramanı olarak düşmanlarının bile saygısını kazanan büyük komutan Mustafa Kemal Paşa, vatan aşkıyla her türlü göreve talip olduğunu yaverine şu sözlerle belirtiyordu; “Bir Müfreze Komutanlığı görevi bile teklif edilse, hemen benim adima kabul eder ve gecikmeksizin beni haberdar edersin”. Bir süre sonra yaveri Cevat Abbas Bey, Başkomutanlığa çağrılarak Paşanın Edirne'de bulunan 16. Kolordu Komutanlığı'nı kabul edip etmeyeceği soruldu. Mustafa Kemal Paşa yaverine, “Tereddütsüz bu görevi kabul ettiğimi Başkomutanlığa bildiriniz” diye yazdı (Akansel, 2006, s. 95; Gürer, 2018, s. 23).

Duygusal zekâ kriterlerinde vicdanlılık hususu farklı açıklansa da, toplumun genel olarak “vicdanlı olmayı” bildiği anlam üzerinden de bir örnek vermek gerekirse; Atatürk'ün yaverlerinden Salih Bey'in naklettiği anı incelenebilir. “Dumlupınar muharebesinin hemen ardından muharebe alanını gezerken, askeri savaş araçlarının ve yerde yatanların arasında toprak üzerinde duran bir Yunan Bayrağını görür görmez, eliyle bayrağı işaret ederek ‘Bayrak bir milletin bağımsızlığının en önemli sembolüdür. Düşman da olsa onun bayrağına saygı göstermemiz gerek. Bayrağı yerden kaldırıp top arabasının üstüne seriniz” (Benazus, 2007, s. 41). Aynı davranışı İzmir'de yere serili Yunan bayrağı için de yapmıştı...

Yenilikçilik: Bir çalışan yeni fikir, yaklaşım ve bilgilere açık olmalı ve bu süreçte rahat bir tutum içinde olmalıdır. Çalışan mesleki uygulamalarını yaparken yeni bakış açıları ile düşünür, gerektiğinde risk almaktan çekinmeyerek yeni fikirler üretir, sorunlar için özgün çözümler bulur ve çevresindekileri de bu konuda becerilerini ortaya koymaları yönünde yüreklendirir (Goleman, 1998, s. 67).

Atatürk'ün silah arkadaşı Kılıç Ali Bey nakletmektedir; "Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı esnasındaki Gaziantep savunmasında söylediği 'Her karış Vatan toprağı Şehit kanıyla sulanmadıkça ve savunacak bedenler var oldukça, feda edilemez. Bunun en faydalı ve tedbirli tarzı bir gün sizlerin omuzlarındaki kutsal emanettir' (Gürer, 2018, s. 98) ifadesi ile Sakarya Meydan muharebesi öncesi 'Askeri cepheyi savunmak yerine alan savunması yapılması gerekir. Bu alan da bütün vatanımızdır' ifadeleri hem harp hem de strateji alanında yenilikçi bakış açıları getirmiş ve literatüre girmiştir.

Başarma Dürtüsü: Bir çalışan mesleki uygulamalarında bir mükemmellik standardını yakalama ve yükseltme arayışı içinde olmalıdır. Başarma dürtüsü ve motivasyonu yüksek olan çalışan kendisini zorlayacak ve geliştirebilecek hedefler belirler ve hesaplı riskleri almaktan çekinmez (Goleman, 1998, s. 70).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; "Mustafa Kemal Paşa Samsun yoluyla Anadolu'ya hareketimizden önce yaveri olarak bana; 'Muzaffer, ailen ile vedalaş, Anadolu'ya Millî Mücadele için gittiğimizi ve bunu başarınca kadar dönemeyeceğimizi önceden bilmelerini isterim'." (Akansel, 2006, s. 278).

Kendini Adamak (Bağlılık): Duygusal zekâsı yüksek olan bir çalışan bağlı olduğu kurumun misyon, vizyon ve hedeflerini benimser ve onlarla uyumlu özverili bir şekilde mesleki uygulamalarını yapar (Goleman, 1998, s. 75).

Atatürk'ün silah arkadaşı Kılıç Ali Bey nakletmektedir; "Zaman zaman Mustafa Kemal'in şahsına dönük suikast haberleri hem Millî Mücadele öncesinde hem de sonrasında sık sık kulağımıza gelirdi. Millî Mücadele sonrası İstanbul gezimiz esnasında da böyle bir istihbarat alınmıştı. Suikast, alınan tedbirlerle önlenmişti. Atatürk bu süreçte bile soğukkanlılığını kaybetmemiş ve kendi hayatından daha çok vatanına yapacağı hizmetlerin engellenmesinden endişe duyduğunu şu sözlerle belirtmişti; 'Acaba vatanıma hizmet edene kadar bana müsaade etmezler mi?' Bu tür suikast haberleri en son İzmir suikastı haberi ile herkes tarafından bilinir olmuştu" (Kılıç, s. 160-161).

Bağımsızlık: Kişinin düşünce ve hareketlerinde kendi kendini yönetebilmesi, kendi davranışlarını kontrol edebilmesi ve duygusal olarak hiç kimseye bağımlı olmaması durumudur. Bağımsız kişiler planlama ve önemli kararlar almada kendilerine güvenirlere. Bununla birlikte, başkalarından fikir almanın bağımlılık sayılmayacağını da bilincinde olarak, başkalarının fikirlerini de sorar ve dikkate alırlar (Bar-On, 2006, s. 15).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Anafartalar Kuvvetleri başına geçen Mustafa Kemal erkânıharp reisi DavutPaşalı Binbaşı Hayri'nin çadırında taarruz emrini not ettirecektir. Fakat bizler gibi çadır dışında kalmış ufak rütbeli zabitlerden de düşman hakkında bilgi istedi. Mustafa Kemal düşmana ait olmak üzere verdiğimiz yarım yamalak haberler üzerine yahut 16. Kolordu'nun erkânıharp reisi istihbaratı ile hareket etmiş sayılmaz. O Ordu'dan, Kolordudan ve bizlerden aldığı bilgi ile planını çizmiş değildir. Aylardan beri havası soluk alınmayacak kadar ağırlaşan Arıburnu'nda düşmanla karşı karşıya savaşmış, düşmanı bütün hareketleri ile göz önünden kaçırmamıştı. Hele Fırkanın sağ tarafı ile ilgili Anafartalar sahasını hiçbir zaman inceleme dışında bırakmamıştı. En nihayet yukarıda söylediğim gibi düşmanın yeni çıkartma ordusunun Anafartalar'a çıkacağını vaktinden çok evvel görmüştü ve daha o zamandan ne yapacağına karar veren Mustafa Kemal, şimdi bu karar üzerinde idi.” Bildiğimiz üzere Mareşal Liman Von Sanders'den ayrı olarak inisiyatifini kullanıp Anafartalar'da düşmanı karşılamıştı (Gürer, s. 198-199).

Girişimcilik ya da İnişiyatif: İnişiyatif sahibi bir çalışan, dış etkenler tarafından zorlanmadan ya da amirleri tarafından onlara görev verilmeden önce harekete geçebilmelidir. Çalışan, sorunlar oluşmadan önce bunu görüp, proaktif olarak davranarak gereken önlemleri alabilmelidir. Mesleki uygulamaları esnasında kendini geliştirebilecek fırsatları sürekli olarak araştırarak onlardan yararlanabilmelidir. Ancak inisiyatifini kullanırken kurumunun yazılı ve yazılı olmayan kural ve değerlerini de bozmamaya gayret edilmelidir (Goleman, 1998, s. 78).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Mayıs başlarında İzmir ve havalesinin işgal edileceği Damat Ferit hükümetinden sızıyordu. Silahlı işgal gerçekleştiği takdirde hükümet müttelik devletlere karşı mücadele etmenin fayda sağlamayacağı düşüncesindeydi. Yalnız yapmaya hazırlandıkları fedakârlığı sınırlamaya imkân olup olmadığını büyük bir korku içinde düşünmeye çalışıyorlardı. Bu arada yeni Ermenistan devletinin kurulması planlanan doğu illerinde ve Karadeniz'de kurulmak istenen Pontus devleti bölgesindeki işgalci devletler tarafından planlanan ve kışkırtılan kargaşayı az da olsa kontrol altına alıp hem o bölgelerde yaşayan ahaliyi hem de işgalci devletleri bir süreliğine oyalamak hükümetin günü kurtarmak için izlediği yol olarak görülüyordu. İlk günlerde adı koyulamayan bu oyalama vazifesini de Atatürk'e veriyorlardı. Böylelikle Atatürk'ten de kurtulacaklardı. O zamanlar Harbiye nezaretinde Ordu'nun Emir ve idaresini birbirine devreden Fevzi ve Cevat paşalar gibi vatansever ve namuslu kişilerle bizzat Atatürk'ün temas kurması ve görüşmeleri neticesinde 3. Ordu müfettişliği ‘Vilayet-i Şarkiye valilerine de emir vermek yetkisi ile’ bu adı konulmamış memuriyetin vazife ve unvanı bulunmuş oldu. Harbiye Nazırı Şakir Paşa, Mustafa Kemal Paşanın yaveri Cevat Abbas Bey'in aynı zamanda akrabasıydı ve onun da kısmi desteği ile bu görev Mustafa Kemal Paşa'ya verilmişti (Gürer, 2018, s. 97-98).

Başkalarını Geliştirme: Özellikle yönetici konumunda olan kişiler kurumun başarısı için diğer çalışanların güçlü yönlerini ortaya çıkarır, yönlendirir ve başarılarını onaylayıp ödüllendirirler. Onlara yaptıkları işler için yararlı geribildirimler yapar ve onların gelişme ihtiyacını saptarlar. Onlara gerektiğinde koçluk ve danışmanlık yapar, programlı eğitimler almasına destek olurlar. Çalışanların becerilerini ortaya çıkaran ve geliştiren görevler verirler (Goleman, 1998, s. 80).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevdet Bey nakletmektedir; “Bir akşam Park Otel’de yemek yemeğe gitmiştik. Herkes dağıldıktan sonra biz yalnız kalmıştık. Karşımızda anne babası ile 9 – 10 yaşlarında bir erkek çocuğu vardı. Çocuk gözlerini kocaman açmış ve dikkatlice Atatürk’ü süzüyordu. Atatürk çocuğu yanına çağırdı. ‘Sen büyüyünce ne olacaksın çocuğum?’ dedi. Çocuk hiç tereddüt etmeden ‘Ben Atatürk olacağım’ diye cevap verdi. Bu cevap Atatürk’ü çok etkiledi; hemen cebindeki çok kıymetli platin saatini çıkardı ve ‘Al sana hediyem olsun çocuğum, büyüyünce kullanırsın’ dedi” (Kal, s. 109).

Hizmete Yönelik Olma: Çalışanların kurumdaki amir, meslektaşları ve diğerlerine yararlı olmaktan mutluluk duyması halidir (Goleman, 1998, s. 81).

Atatürk'ün yaverlerinden Rüsuhi Bey nakletmektedir; “Çankaya’daki ilk okulda okumakta olan manevi kızlarının okulda öğrendikleri dersler hakkında onları sınav yapan Atatürk, çocukların derslerinde yeterli olmadıklarını fark edip bunun nedenini araştırmasını yaverinden istemişti. Yaveri araştırmasını tamamladıktan sonra ‘Okuldaki öğrencilerin çoğu hatırlı kişilerin çocukları olduğu için öğretmenleri çocukları zor konularla yormamaya gayret edip daha çok oyunlarla ders yapıyormuş’ diye bilgi verdi. Atatürk genel sekreterini çağırıp ‘bu görevini yapmayan ve hoş görünmeye çalışan öğretmeni görevden alıp gerçek öğretmenlik yapacak birisini yollasınlar’ dedi” (Özakman, 2010, s. 216).

Çeşitlilikten Yararlanma: Farklı yetenek ve gruplardan insanlar aracılığıyla fırsatları görmek, yaratmak ve kullanmak olarak tanımlanabilir (Goleman, 1998, s. 85).

Atatürk'ün silah arkadaşı Kılıç Ali Bey nakletmektedir; “Bir gün Recep Peker ve İsmet Paşa Atatürk’e, Milletvekili Halil Bey’i tek başına yaptığı çetin muhalefetiyle Mecliste çalışmalarını yavaşlattığı, onlara Meclis çalışmalarında kök söktürdüğü yönünde şikâyet ediyorlardı. Halil Bey, görüş ve düşüncelerini korkmadan ve cesaretle, olduğu gibi söyleyen Yurtsever bir Milletvekiliydi. Atatürk her ikisinin de uzun uzadıya verdiği örnekleri ve şikâyetleri sabırla dinledikten sonra onlara hayretle bakarak; ‘yaptığınız işleri ve programlarınızı mecliste savunamayacak bir duruma mı düştünüz ki Halil Bey’in muhalefetinden bana şikâyet ediyorsunuz? Böyle bir yaklaşımı bırakın Efendim! Her Milletvekili, her görevli ve hepiniz elinize birer dosya alıp bana gelir, her şeyi güllük gülistanlık gösterirsiniz! Mecliste

böyle doğruları söyleyebilen ve aksaklıkları gündeme getirebilen birkaç vekil de olmasa ben söylenilenlerin doğruluğunu nasıl anlayayım?’ demişti. Meclis için seçim dönemine girildiği günlerde Halil Bey bir mektup yazarak Atatürk'e veda etmiş, Atatürk de Genel Sekreteri Hasan Rıza Bey'e (Soyak); Halil Bey'e telefon edilmesini, kendisinin meclisteki yaptığı çalışmalarından ziyadesiyle memnun olduğunu ve mutlaka yeni seçimler ile aramızda görmek istediğimizi ve kıymetli görüşlerinden faydalanmak istediğimizi kendisine iletiniz talimatını vermişti. Atatürk saygın muhalefeti ve kendi karşıtlarına her zaman değer verirdi (Kılıç, s. 190).

Politik Bilinç: Bu yeterliliğe sahip olan çalışanlar kurumuna katkı sağlayabilecek kişi ve faktörleri araştırıp, iyi analiz ederler. Kurum ve kendileri için önem taşıyan sosyal ağları keşfederler ve onlarla düzenli ve sürekli bir iletişim içinde olurlar (Goleman, 1998, s. 89).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; “Mustafa Kemal'in İstanbul'da bulunduğu sırada Şişli'deki evine çok önceden tanıyıp takdir ettiği erkânıharp Miralay İsmet Bey'i davet etti. Önlerine açtıkları bir Anadolu haritası üzerinde onunla birtakım şeyleri görüşüyordu. Ondan hiç çekinmeyerek ve hiçbir şey gizlemeyerek bütün düşüncelerini açtı. İsmet, Mustafa Kemal'in tasavvurlarını tamamıyla onaylıyordu. Bunu, başlanabilir bir iş buluyordu. Bu görüşme iki arkadaşın anlaşması için kâfi gelmişti. Mustafa Kemal, ‘İsmet hazır ol’ dedi. İsmet, Mustafa Kemal'e ‘Emrettiğin dakikada hazırım Paşam’ cevabını verdi. Devam eden günler arasında Refet Paşa, Mustafa Kemal'in Şişli'deki evine geldi. Aynı haritanın önünde konuşmaya başladılar. Mustafa Kemal, Refet Paşa'ya sordu: ‘Sen Atla seyahat etmeyi ve keşfetmeyi seversin, oldukça da fazla ata sahipsin; (haritada elini gezdirerek) ne düşünürsün?’ Refet Paşa ‘İstanbul'da atıma binip hep ileriye doğru gitmek isterim’ dedi. Mustafa Kemal Paşa şu cevabı verdi; ‘Sözlerinden ziyadesiyle memnun oldum. Eğer bir gün atına binerek Anadolu'ya doğru doludizgin gitmek istiyorsan; ben de bir gün senin bu hayalini gerçekleştirmek isterim’. Gene o günlerde, cephede ve Kolordusunun başında bulunan kıymetli kumandanlarımızdan ve Mustafa Kemal'in sınıf arkadaşlarından Ali Fuat Paşa fırsat bularak İstanbul'a geldi ve Mustafa Kemal'i ziyaret etti. Mustafa Kemal; ona bütün düşüncelerini açtı. Ali Fuat Paşa bunları olduğu gibi kabul etti. Ve Mustafa Kemal ile ilişkisini sürdürmek için İstanbul'da ve onun emrinde bir emir zabiti bırakarak vazifesi başına; iman dolu kanaatler ile döndü. Bir süre sonra, Trakya'da Kolordu Komutanı olan Kazım Karabekir Paşa'nın geldiği bilgisi verildi. Mustafa Kemal Paşa hemen onu karşıladı. Sonrasında Ruşen Eşref Mustafa Kemal'e soruyordu: ‘Bu kimdi?’ Mustafa Kemal, ‘Görmedin mi? Bana itaat eden ve daima emrime hazır olduğunu söyleyen bir arkadaş’ dedi. Ve bu suretle Ruşen Eşref'e Kazım Karabekir Paşa'yı pek samimi bir arkadaş diye tanıttı. Yüksek dirayetli ahlakı ile metin karakteri ile dostlarında ve düşmanların da bile emniyet ve itimat uyandıran Mustafa Kemal amacına ve gayesine kavuşuyordu” (Gürer, 2018, s. 115-116).

Etki: Etkili ikna taktiklerini kullanarak kişinin karşısındaki kişi veya ekipte belirli duyguların ve isteğin uyandırılıp, heyecan yaratılabilmesidir (Goleman, 1998, s. 91).

Atatürk'ün silah arkadaşı Kılıç Ali Bey nakletmektedir; "Atatürk, Dolmabahçe sarayında bir gece, bir konu hakkında Milli Eğitim Bakanı Yusuf Hikmet Bayur'u ikna etmeye çalışıyordu. Ertesi sabah Salih Bozok ve Kılıç Ali yanlarına geldiklerinde Atatürk'ü hala Hikmet Bayur'u ikna etmeye çabalarken gördükleri zaman çok şaşırılmışlar ve Atatürk'ün yorulduğunu düşünerek üzülmüşlerdi. Çalışma bitip Hikmet Bey ayrıldığı zaman, yaveri Salih Bey; 'Paşam, Hikmet Bey'i ikna etmek için niçin bu kadar yoruldunuz? Hikmet Bey size yabancı bir insan mı? Size gönülden bağlı bir dostumuz! Söylediğim gibi olacaktır demeniz yeterli değil miydi? Gecedен sabaha kadar onu ikna etmek, inandırmak için uykunuzdan fedakârlık edip kendinizi niçin harap ediyorsunuz?' dedi. Atatürk, 'İşte bu düşüncende yanılıyorsun Salih. Sende çok iyi biliyorsun ki Hikmet Bey fikirlerini savunurken oldukça inatçı biridir. Onu sabırla ikna edip inandırmak gereklidir. Hikmet Bey bir kere faydasına inandı mı o işi tam anlamıyla benimser!' diye cevap vermişti" (Bil, 1999, s. 78).

İletişim: İletişim yeteneği güçlü olan çalışanlar kendi mesajlarının karşı tarafa ilettiği duygusal sinyalleri fark eder ve etkili mesaj alışverişi yapar. Zor durumlarda sakinliğini korur ve iletişimin olumsuz olarak etkilenmesine izin vermez. Zor meseleleri etkili iletişim ve dolambaçsız yoldan çözmeye çalışır. İletişim esnasında aktif dinlemeyi kullanır, karşılıklı anlayış arar ve iletişim esnasında konuyu dağıtmadan gerçek bilgi üzerinden iletişimi sürdürür. Açık iletişimi destekler ve kötü haberleri de hem sözel hem de beden dilini olumlu yönde kullanarak iyi haberler gibi karşılar (Goleman, 1998, s. 95).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevat Abbas Bey nakletmektedir; "I. Dünya Savaşı'nda Doğu cephesi bölgesinde ömründe çekilme kelimesini kullanmayan Mustafa Kemal, Şin Boğazı'nın girişinde daha önce Fırka tarafından hazır edilmiş Tarkuş hattının tutulması emrini verdi. Mustafa Kemal, işgal edilmekte olan ve düşmanın yoğun piyade ateşi altına girmeye başlamış bulunan siperlerden birinin üzerine oturmuştu. Kahramanlık Volkanı gözleriyle vaziyeti tetkit ediyordu. Ben de yanında diz üzerine çömelmiş otuyordum. Bir aralık kükremiş bir aslanın homurdanmasını andıran bir ses dikkatimizi çekti. Başlarımız elektriklenmiş gibi bir anda sesin geldiği tarafa dönmüştü. 24 Alay erlerinden sarışın, uzunca boylu, güzel endamlı 25 yaşlarında biri, henüz üç gün üç gece devam eden muharebenin asabiyetini yenememiş bir kahramanlıkta; kaynayan Asil Türk kanının hızını durduramamış enerjide; düşmandan dilediği gibi hıncını alamamış bir tezcanlılıktaydı. Geri çekilme emri ile savaşa verilen arada süngüsünü kullanamadığından doğan ve hiçbir zaman kırılmayan, yılmayan bir cesaret humması ile mustarip gözlerini Mustafa Kemal'e dikmiş; konuşan bir anıt gibi karşımızda durmuş olduğunu gördük. Sözleri; Türk asaletinden fıskıran kuvvet ve kudretin timsaliydi. 'Üç gündür gece gündüz nefes bile

almadan düşmanla göğüs göğse mücadele ettim ve düşman geriye çekildi, buna rağmen beni neden buraya çektiler?’ diyordu. Kumandanım da bende, erin kıyafetindeydik. Tanımadan sorulacak sualler, kumandanımı rencide edebilir düşüncesi altında yerimde kıpırdanırken... O büyük adam, çelik iradeli gözüyle sessiz kalmamı ve hareket etmememi emretti. Durdum. Sorgu sırası Mustafa Kemal'e gelmişti. Erle manga arkadaşı gibi konuşuyordu. Köyünü, kasabasını öğreniyor, babası, yavuklusu olup olmadığını, memleketinde ne ile uğraştığını soruyor, alayını, taburunu, bölüğünü söyletiyordu. Bununla da kalmadı O büyük Komutan, nefere üç gün gece gündüz süren çatışmanın oldukça içerikli anlatımını da yaptı. Can kulağıyla dinleyen er, şahsen tanımadığı askerin karşısında yumuşamış, sükûnete gelmiş, hazır ol vaziyetini almıştı. Cephemizin yarılması üzerine düşülen tehlikeli vaziyetten sıyrılıp, Fırkanın sarsılmadan ve fazla kayıp vermeden daha toplu ve kuvvetli bir vaziyete geçtiğini anlatan kumandanım: ‘5-10 gün sonra size Muş’u zaptettireceğim’ vaadiyle sözlerini bitirmişti. Meçhullerini aydınlatan, yapılacak işleri ve birkaç gün sonra gideceği hedefini öğrenen kahraman çiftçi Balıkesirli İsmail, bütün askeri vaziyetini takınarak bir şey sormasına müsaade istedi. ‘Sor!’ emrini almıştı. ‘Zatınız Mustafa Kemal Paşa mısınız?’ demişti. ‘Evet, ben Mustafa Kemal'im’ cevabını alan İsmail: ‘Paşam, mademki sen buradasın... Başımızdasın. Öyle ise mesele yok’ diyerek şiddetlenen düşman ateşine yanımızdaki siperde cevap veren arkadaşlarının arasına atıldı. Ve ateşe başladı.” (Gürer, 2018, s. 179-181).

Çatışma Yönetimi: Çatışma içerisinde olan taraflar herhangi bir konuda anlaşamıyor, zıt düşünce ya da duygular içinde ve birbiriyle uyumsuzluk yaşıyor olup; biri diğerine kendi arzu, istek, fikir ve ihtiyaçlarını kabul ettirebilme çabası içindedir. Bu yeterliliğe sahip olan çalışanlar; çatışmaların yönetilmesi esnasında dikkat edilmesi gereken konulardan birinin de çatışmanın nedenleri ve yönetim tarzı olduğu kadar, her iki tarafın da içinde hissettiği veya henüz farkına varamadığı ya da tanımlayamadığı duyguları olduğunun bilincindedir (Goleman, 1998, s. 97).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevdet Bey nakletmektedir; “Birçok konuda Atatürk, İnönü'nün de onayını alma ihtiyacını hissederdi. Atatürk, İsmet İnönü Başbakanlık görevinden ayrıldığı zaman başbakan seçme konusunda aceleci davranmamış, Celal Bayar bu konuşmanın geçtiği gün Başbakan olarak seçilmişti ve Dolmabahçe'de tarih kongresinde İsmet İnönü de vardı. Atatürk'le İnönü'nün kongre konuşmalarını takip ettikleri bir kürsü vardı. Bir ara İsmet İnönü küçük bir kâğıda bir şeyler yazdı ve Atatürk'e doğru uzattı. Atatürk kağıttaki notu okuyup O'da üzerine bir şeyler yazdı, tekrar İsmet İnönü'ye doğru uzattı. Yaverler olarak bu yazışma dikkatimizi çekti; ancak onlar ayrıldıktan sonra oradan kâğıdı alıp okuma cesaretini gösteremedik. İsmet İnönü'nün özel kalem müdürü kâğıdı almış ve seneler sonra bana gösterdi. O kâğıtta İsmet İnönü diyor ki: ‘Paşam, umarım bana dargın değilsindir. Bu akşam bize akşam yemeği için gelir misin?’ Atatürk'te notun altına şunları yazıyor: ‘İsmet, sen benim

en değerli kardeşimsin, sana hiçbir zaman dargın olamam.’ Bu olay da, Atatürk’ün varsa, kırgınlıklarının çok kısa sürdüğünün bir kanıtıdır” (Kal, s. 110).

Liderlik: Kurumda çalışan her çalışanın farklı boyutlarda da olsa liderlik yapması gereken durumlar olacaktır. Liderlik, bireyin kendisini ve çevresindekileri tanınması ve grubun ihtiyaçlarının sağlanması hususunda onlara öncülük yapma sürecidir. Bu yeterliliğe sahip olan çalışanlar; liderlik ettikleri gruplarda kuruma ait ortak bir misyon ve vizyon isteğini gündeme getirir ve motive ederler. Görev yaptıkları ortamda yetki ve sorumlulukları ne olursa olsun, gerek olduğu anlarda liderlik yapmak üzere kendiliğinden öne çıkarlar. Herkesin bir sorumluluğu olduğunu hatırlatarak başkalarının faaliyetlerinde yol gösterirler. Lider kişilikleriyle diğerlerine örnek olurlar (Goleman, 1998, s. 101).

Atatürk’ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; “Ben, Atatürk’ü, Çanakkale, Halep dahil birçok cephede onun üstün liderliğine tanık oldum. Mustafa Kemal Paşa ile bulunduğumuz ve ölüme çok yaklaştığımız anlarda bile bir an olsun cesaretini kaybetmemiş ve ümitsizliğe düşmemiştir. Her zaman kararlı ve cesur bir tavır sergiler; kumanda ettiği birliklerde hem astlarına hem de üstlerine güven ve emniyet hissi veren bir kişiliğe sahiptir” (Yurdakul, 2017, s. 70).

Değişim Katalizörlüğü: Değişimi başlatmak, değişim için motive etmek, değişimi yönetmek ve sürdürmek olarak tanımlanabilir. Bu kabiliyete sahip olan çalışanlar; buldukları ortamdaki değişim ihtiyacını önceden fark eder ve gelişimin önüne çıkması olası engelleri ortadan kaldırır. Değişim ihtiyacının hem üst yönetimde hem de diğerleri tarafından anlaşılması ve tanınması için çaba harcarlar ve değişime direnç gösterenlerin farklı pencerelerden bakmalarını sağlarlar. Değişimin gerekliliğini savunur ve değişimin sürdürülebilmesi için herkesin yardımını talep ederler. Değişim için başkalarına örnek olurlar (Goleman, 1998, s. 102).

Atatürk’ün yaverlerinden Ahmet Naşit Bey nakletmektedir; “Büyük Zafer ve Cumhuriyetin ilanından yaklaşık dört yıl sonra Atatürk’ün İstanbul’a ilk defa gelişinde hem sokaklar hem de deniz üzerinde irili ufaklı teknelerde halk ellerinde Türk Bayrakları ile Atatürk’ü büyük bir coşkuyla karşıyorlar ve çılgınca tezahüratlar yapıyorlardı. Yaverler olarak Atatürk’ün bir adım gerisinde onu takip ediyoruz. Salih (Bozok), halkın bu coşkun tezahüratlarından çok heyecanlanmış ve gözlerinden yaşlar akarken Atatürk’e doğru eğildi ve; ‘Paşam, halkımızın bu coşku dolu sizi selamlamasına bakınız. Bu halk sonsuza kadar uğrunuzda ölüme atılmakta biran duraksamaz.’ Atatürk ona şu cevabı verdi: ‘Halka yararlı olduğunuz, onları medeniyet yolunda ileriye götürdüğünüz sürece halkın sevgisini kazanabilirsiniz. Sözlerinizi yerine getirmez, halkın refahı için geceli gündüzlü çalışmazsanız, bugün bizi coşkuyla alkışlayan bu halk, yarın mutlaka eleştirir ve gözden düşürür’ demişti” (Borak, 2004, s. 85).

İşbirliği: Bu duygusal zekâ yeteneğine sahip olan çalışanlar ortak hedefler doğrultusunda başkalarıyla uyumlu olarak çalışırlar (Goleman, 1998, s. 107).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; “Erzurum Kongresinden sonra Sivas'ta ikinci bir kongrenin yapılmasına karar verilmişti. Sivas'a gitmek için yola çıkıldı. Yolda giderken Atatürk'ün arabası bozuldu. Arabanın tamiri ile uğraşılırken ortam karardı ve geceye kalındı. Mustafa Kemal Paşa gece yolculuğunun tehlikeli olabileceğini, geceyi bulunduğumuz ağaçlık kesimde geçirmemizin daha doğru olacağını söyledi. Yemek yedikten sonra konaklama için nöbet planı yapıldı. Plana göre herkes ikişer saatlik ve iki kişilik ekip oluşturarak nöbet tutacaktı. Ekipte bulunan herkes Paşanın nöbete dahil olmaması gerektiğini savunmasına rağmen Paşa kendisine 03:00-05:00 nöbetini yazarak ekip arkadaşıyla beraber elde silah nöbetini tutmuş ve sabah kahvaltıdan sonra tekrar Sivas'a doğru yola çıkmıştı” (Yurdakul, s. 72-73).

Ekip Yetileri: Ekip çalışması ile görev yapılan ortamlardaki farklı iş kollarının bilgi, deneyim ve yeteneklerinin bir arada kullanılması ile güç birliği oluşturulur ve bundan sinerji ortaya çıkar. Bu yeterliliğe sahip olan çalışanlar; yardımseverlik, saygı, destek ve işbirliği gibi ekip özelliklerini gösterirler. Ekibin bütün üyeleri bir lider eşliğinde motive edilerek dayanışma ruhu ve bağlılık içinde vazifelerin verimli ve istekli bir şekilde yapılması sağlanır (Goleman, 1998, s. 112).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; “İstanbul'dan Samsun'a yaptığımız deniz yolculuğu Karadeniz'in dalgalı sularında ve düşman takibi ile oldukça tehlikeli ve yorucu bir yolculuk olmuştu. Çoğumuz kara ordusuna dahil subaylardık ve dalgalı deniz yolculuğuna alışık değildik. Birçoğumuz sallantıdan dolayı sarhoş gibiydik ve ayakta durmak bile çok zor oluyordu. Yolculuğun sonunda sabah saatlerinde Samsun görüldüğünde herkes perişan bir haldeyken güvertede Mustafa Kemal Paşa tıraşını olmuş, tertemiz ve ütülü Paşa kıyafetini giymiş ve elleri arkasında dimdik, heybetli, bir heykel gibi gözlerini dikmiş Samsun'a bakıyordu. Onun bu hazırlıklı hali hepimize örnek olmuş ve yolculuktan dolayı perişan olan subaylar, hepimiz kamaralarımıza koşup tıraşlarımızı olarak ve kendimize çeki düzen vererek güverteye koşmuştuk” (Yurdakul, s. 61)

Bağ Kurmak: Amaca hizmet eden ilişkileri geliştirmek olarak tanımlanabilir. Bu yeterliliğe sahip olan çalışanlar; Herkesle iyi geçinir, yaygın gayri resmi ağlar oluşturup bunları sürdürürler. Kendileri ve kurumları için faydalı olabilecek ve muhatapları için de fayda sağlayabilecek ilişki ağını kurarlar (Goleman, 1998, s. 114).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; “Sakarya muharebesi kazanılmış ve Milli Mücadelenin devam ettiği günlerden birinde Ankara yakınlarında Kazan köyüne gelinmişti. Köy halkı

Mustafa Kemal Paşa'yı görünce coşkulu bir şekilde onu karşılamışlardı. Bir ağaç altında dinlenilirken Paşa köyün muhtarını sordu. Temiz giyimli ve kendinden emin bir köylü kadın, 'Köyün muhtarı benim Paşam' dedi. Kocasını muhtarlık yapıyormuş, askere gidince köylülerin ısrarı üzerine muhtarlığı karısı sürdürüyormuş. Bu cevap Paşa'nın çok hoşuna gitti. Bu köylü kadın, kendinden emin bir şekilde, 'köyümüze hoş geldiniz, safa getirdiniz, bizlere şeref verdiniz Paşam' diyerek bir tas ayran doldurup önce kendisi kana kana içti. Sonrasında temiz bir tase ayran doldurup, 'Paşam ayranımız hem temiz hem de çok lezzetlidir, gönül rahatlığı ile içebilirsiniz' diyerek Atatürk'e eliyle ayrandan ikram etti. Bu kendinden emin ve güçlü kadının ismi, Satı kadını. Atatürk, bugünü ve Satı kadını unutmamışlardı. 5 Aralık 1934 yılında 'Kadınlara seçme ve seçilme hakkı' verilince, Atatürk Satı kadını buldurmuş ve milletvekili adayı olarak göstermişti. Böylece Satı kadın, ilk kadın milletvekillerinden biri olarak Meclise girmiş ve çok faydalı çalışmalar yapmıştır" (Yurdakul, s. 91-92).

Mutluluk: Çalışanlar, iş ve aile yaşamından tatmin duymalı, kendisinden ve diğer kişilerden hoşlanmalı, zaman zaman şakalar yapabilmeli ve hem kendisine hem de başkalarına karşı olumlu hislerini sık sık ifade edebilmelidir. Kişi mutluluğun her şeyin yolunda gitmesi demek olmadığını bilir. Sürekli yolunda gitmeyen şeyleri göz önüne getirip moral ve motivasyonunu bozamaz. Çalışan, bardağın dolu tarafını da görüp işlerine odaklanabilmeli ve hem sosyal hayata hem de eğlenceye zaman ayırabilmelidir (Bar-On, 2006, s. 22).

Atatürk'ün yaverlerinden Cevdet Bey nakletmektedir; "Atatürk hassas ve kibar bir karaktere sahipti. Özel hayatında neşeli, huzurlu ve güler yüzlü biriydi. Hoşuna giden ortamlarda neşelendiğinde uzun uzun kahkahalar atar ve içtenlikle şakalara katılırdı. Halk içinde olmaktan ve onlarla sohbet etmekten, gülüp eğlenmekten zevk alırdı. Halktan uzak durmaz, herkesin gidebileceği lokal ve gazinolara gider ve halk arasında kendini gizlemeden eğlenirdi" (Kal, s. 107).

İyimserlik: İyimser bir kişi yaşama bütüncül bakış açısıyla bakabilmeli ve mutluluk veren halleri anda yakalayarak fark edebilmeli; hedefine ilerlerken zorluklarla karşılaştığı anlarda dahi olumlu düşünebilmeli ve etkin olarak davranabilmelidir (Bar-On, 2006, s. 23).

Atatürk'ün yaverlerinden Muzaffer Bey nakletmektedir; "Kurtuluş Savaşı'nın en zorlu günlerini yaşıyorduk belki de. Kütahya-Eskişehir muharebesinde yenik düşmüş ve ordu Sakarya nehrinin doğusuna doğru çekiliyordu. Başkomutanlık karargâhı bir tren istasyonunda ve oldukça eski, döküntü bir vagona bulunuyordu. Mustafa Kemal Paşa, vagonun çürük döşemesi üstüne konulan askeri bir karyolada yatıyordu. Vagon mum ışığı ile aydınlatılıyordu. Ben, nöbetçileri kontrol ederken askere seslendim; 'Mustafa Kemal Paşa yattı mı?'. İçeriden Paşa'nın sesi geldi: 'Muzaffer Bey, buraya gelin!' Gittim ve hemen selam verdim, yanında bana yer gösterdi. 'Düşman oldukça iyi muharebe ediyor.

Komutanlarının sevk ve idaresi de oldukça başarılı' dedi. Ben de: 'Emir ve komutanızdaki kuvvetlerimizin Sakarya nehrinin doğusuna geri çekilme harekâtı da o kadar düzenli oldu ki, bu durum da bütünüyle bir kazanım oldu Paşam!' dedim. Napolyon'un Rusya seferindeki düzenli geri çekilmesi sırasında: 'Planlı ve kontrollü bir geri çekilme, en az zafer kadar önemlidir.' sözünü bir şekilde hatırlatmak istemişim. Bunun üzerine, Paşa çok enerjik bir ses tonuyla ve kararlı bir şekilde; 'Bu düşman orduları ile mücadele edip onları harap edeceğiz ve kesinlikle yok edeceğiz Muzaffer' diye gürledi" (Akansel, 2006, s. 217).

Son söz

Duygusal zekânın artırılması çalışmalarında göz önünde bulundurulması ve dikkat edilmesi gereken önemli bir gereksinim bulunmaktadır. Düşünen beynimiz belki teknik becerileri ve düşünsel yetenekleri sayesinde birçok bilgiyi çok kısa zamanda öğrenebilir, ancak beynimizin duygusal zekâ boyutu bu alandaki bilgileri çok kısa zamanda ve düzenli olarak hayata uygulayamaz. Duygusal zekânın makale içerisinde bahsedilen bütün alt boyutlarının aktif bir şekilde hayata entegre edilebilmesi ve doğal olarak yeri geldiği zaman kullanılabilmesi için düzenli olarak alıştırmaya ve tekrar yaparak içselleştirilmesi gerekir. Aile yaşamında, eğitimde ve iş yaşamında bu bilimsel gerçek göz önüne alınarak, duygusal zekâ eğitimlerinin uzun süreli olduğu ve sonuçlarının hemen alınamayacağı bilinmeli ve sabırla bu eğitimlere devam edilmelidir. Atatürk'ün de duygusal zekâsının bu kadar muhteşem olmasını tek bir nedene bağlamak imkânsızdır. İçine doğduğu değişen Dünya, Osmanlı İmparatorluğunun yaşadığı zorlu koşullar, Selanik gibi nispeten gelişmiş bir şehirde büyümesi, babasının eğitimine olan düşkünlüğü, annesinin sevecenliği, onu koruyup kollaması, eğitim koşullarının iyi olmadığı bir ortamda eğitimin oldukça iyi olduğu askeri okula gitmesi, çok iyi ve vatan sevgisi dolu olan öğretmenlerden ders alması (ikinci adının 'Kemal' konmasının bir rastlantı olmadığı ve Atatürk'ün duygusal zekâsının daha o zaman öğretmeni tarafından fark edilmiş olduğu görülebilir- Kemal: Olgun insan demek ve Duygusal zekânın kısa tanımı; olgun insan olma yolculuğu) , genç yaşta birçok cephede savaşması ve askerliği çok iyi derecede öğrenmesi ve sezgilerinin kuvvetlenmesi, bu cephelerde çok iyi komutanlarla çalışması ve onlarla irtibatı hiç kaybetmemesi, onlarla vatanın bağımsızlığı konusunda ortak bir amaç etrafında birbirlerini geliştirmeleri, yurt dışı deneyimleri ile cemiyet hayatını tanınması, çocukluğundan itibaren, hatta cephelerde bile sürekli kitap okuma alışkanlığının olması, merakı ve çevresi ile sürekli önemli konularda tartışması, ikna kabiliyetini geliştirmesi, güven ilişkisine çok değer vermesi ve yaverlerini bile kendisine hayran bırakan insani özellikleri ile Mustafa Kemal ATATÜRK duygusal zekâ konusunu çalışacak tüm akademisyenlere, eğitimcilere, askerlere, iş insanlarına, siyasetçilere, gençlere ve mesleki müdahalelerinde sosyal hizmet uzmanlarına en iyi örnektir.

Sosyal Hizmet mesleği toplumun en zorlu sorunları ile uğraşan; önleyici, koruyucu ve çözüm bulan mesleki müdahaleleri ile mikro, mezzo ve makro düzeylerde bireylerin, grup ve toplulukların ve

toplumun hayat kalitesini artıran 21. Yüz Yılın en değerli mesleklerinden birisidir. Sosyal Hizmet uzmanı her geçen gün daha da karmaşıklaşan toplumsal sorunları çözebilmek için; bir asker dayanıklılığına, strateji ve taktik geliştirebilme yeteneğine, ekip çalışmasına uyum sağlama becerisine, kendi güçlü yanları ile kendi sorunlarını çözebilmek ve disiplinli bir çalışma ile geliştirilmesi gereken yönlerini geliştirmeye ve müracaatçılarına rol model olarak onların kendi problemlerini çözmelerine yardımcı olmaya ve burada sayılamayan diğer duygusal zekâ yeterliliklerini hayatına uygulayıp içselleştirmeye mecburdur.

IASSW (2001) VE IFSW (2001) sosyal hizmeti “insan hakları ve sosyal adalet ilkelerini temel alan; sosyal değişimi destekleyen, insanların iyilik durumunun geliştirilmesi için insan ilişkilerinde sorun çözmeyi, güçlendirmeyi ve özgürleştirmeyi amaçlayan ve bunun için insan davranışına ve sosyal sistemlere ilişkin teorilerden yararlanarak insanların çevreleri ile etkileşim noktalarına müdahale eden bir meslektir” biçiminde tanımlamıştır. Duygusal zekânın tanımlarına ve bileşenlerine holistik (bütüncül) bir bakış açısıyla bakıldığında sosyal hizmetin tanımında belirtilen hedeflere ulaşmayı kolaylaştıran yeterliklere sahip olduğu ve bu yeterliklerin Atatürk’ün yaşam deneyimlerinde ve bunların aktarıldığı yaverlerinin anılarında en güzel şekilde aktarıldığı düşünülmektedir. Duygusal zekânın alt bileşenlerinin sosyal hizmetin kuramsal bilgi, olgusal bilgi, uygulama bilgisi, değerleri ve etik standartları kapsamında belirtilen esas ve uygulamalarla benzerlikleri olduğu ve bunları tamamladığı da görülmektedir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının yetkinlik ve becerilerinde belirtilen hususların hayata geçirilmesi, sosyal hizmet uzmanlarının bu yetkinlik ve becerileri içselleştirmesi için duygusal zekâ eğitiminin öneminin anlaşılması ve tarihe mal olmuş büyük simaların duygusal zekâ örneklerinin incelenmesinin yetkin sosyal hizmet uzmanlarının yetişmesinde bir kuvvet çarpanı olabileceği düşünülmektedir.

Ülkemizin etkin sosyal hizmet uzmanlarına sahip olabilmesi ancak onların duygusal zekâlarına yapılan yatırımlarla mümkün olabilir. Gelişmiş ülkelerde uygulandığı gibi üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerine genel sınavlarla değil; kişilik yapıları, duygusal zekâ yeterlilikleri, sosyal sorumluluk projelerine katılım gibi kriterlere göre sosyal hizmet mesleğine uygun öğrencileri seçmek gömleğin düğmelerini alttan itibaren doğru iliklemeye başlamak gibi iyi bir başlangıç olabilir. Üniversite müfredatına derslerin içerisinde duygusal zekâ yeterlilikleri ilave edilerek, ödevler vererek, duygusal zekâ konusunda seminer, konferans ve çalışma grupları oluşturularak ve mesleki stajlarda bu hususa dikkat edilerek, yüksek lisans ve doktora tezlerinde, araştırmalarda ve makale yazımlarında duygusal zekâ konusu özellikle işlenerek ve klinik çalışmalarda ve mesleki müdahalelerde özellikle uygulanarak duygusal zekâyı içselleştirmiş sosyal hizmet uzmanlarına sahip olabiliriz.

KAYNAKÇA

- Akansel, İ. H. (2006). Atatürk ve yaverleri, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul.
- Arıburnu, K. (1995). Atatürk ve çevresindekiler, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Atatürk, Mustafa Kemal (1981). Zabıt ve kumandan ile hasbihal, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Aydemir, Ş. S. (2007). Tek adam, Remzi Kitabevi, 26. Baskı, İstanbul.
- Balseven, A. V. (2007). Türkiye’de yaverlik kurumu ve Atatürk’ün yaverleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional- social intelligence (ESI). *Psicothema*, s.13-25.
- Bayur, Y. H. (1997). Atatürk hayatı ve eseri; Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Benazus, H. (2007). Yaşamın içinden Atatürk anıları, Bizim Kitaplar, İstanbul.
- Bil, H. (1999). Atatürk’ün sofrası, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- Borak, S. (2004). Bilinmeyen yönleriyle Atatürk, Kırmızı Beyaz Yayınları, İstanbul.
- Bozok, S. (1985). Hep Atatürk’ün yanında, Çağdaş Yayınları, İstanbul.
- Coşkun, A. (2008). Samsun’dan önce bilinmeyen 6 ay işgal hüznü hazırlık, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.
- Çalışlar, İ. (2011). Latife hanım, Everest Yayınları, İstanbul.
- Dulewicz, V. ve Higgs, M. (2000). Emotional intelligence: A review and evaluation study. *Journal of Managerial Psychology*, 15(4), 341-368.
- Gardner H. (2004). Zihin çerçeveleri: Çoklu zekâ kuramı (Çev. E. Kılıç), Alfa Basım Yayım, İstanbul.
- Goleman, D. (1998). Working with emotional intelligence, Bantam Books, New York.
- Gürer, C. A. (Derleyen Turgut GÜRER) (2018). Atatürk’ün yaveri Cevat Abbas Gürer, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- IASSW (International Association of Schools of Social Work) (2001). International definition of social work. <http://www.iassw-aiets.org>
- IFSW (International Federation of Social Workers) (2001). International definition of social work. <http://www.ifsw.org/f38000138.html>
- Irmak, S. (1984). Atatürk bir çağ’ın açılışı, İnkılap Yayınevi, İstanbul.
- Kal, N. (2001). Atatürk’le yaşadıklarını anlattılar, Bilgi Yayınevi, Ankara.

- Kılıç, A. (Derleyen Hulusi TURGUT) (2005). Atatürk'ün sırdaşı Kılıç Ali'nin anıları, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Özakman, T. (2010). Cumhuriyet Türk mucizesi, İkinci Kitap, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- Özmen, S. (2011). Atatürk'ün yaverleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Afyon.
- Salovey, P. ve Mayer, J. (1990). Emotional intelligence. NY: Baywood Publishing.
- Şen, B. (2017). Duygusal zekâ seviyesi genç yaşta artırılabilir: Üniversite öğrencileri ile yapılmış bir ön çalışma. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(37), 97-113.
- Şen, B. (2018). Sosyal Hizmet Bölümü ile Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin duygusal zekâ durumlarının karşılaştırılması, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(2), 235-260.
- Şimşir, B. (2014). Cumhuriyet kazanımları, Bilgi yayınevi, Ankara.
- Tezer, Ş. (1972). Atatürk'ün hatıra defteri, TTK, Ankara.
- Türkçe Sözlük (2005). Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara.
- Yurdakul, Y. (2017). Atatürk'ten hiç yayınlanmamış anılar, Truva Yayınları, İstanbul.